Podręcznik dla nauczycieli

DOBRE PARKTYKI I NARZĘDZIA DO PROMOCJI CZYTELNICTWA - KLUCZEM ROZWOJU KOMPETEMCJI NIEZBĘDNYCH NA RYNKU PRACY

opracowane na podstawie współpracy Fundacji Rodzinna Stacja
z Biblioteką Publiczną w Valkeakoski w Finlandii
w ramach projektu "Read, seek, create – copetences development incubator"
2021 rok

Podręcznik dla nauczycieli

Dobre praktyki i narzędzia do promocji czytelnictwa - kluczem rozwoju kompetencji niezbędnych na rynku pracy

opracowane na podstawie współpracy
Fundacji Rodzinna Stacja z Biblioteką Publiczną
w Valkeakoski w Finlandii
w ramach projektu „Read, seek, create -
competences development incubator"
2021 rok

Zrealizowano w ramach „Ścieżki współpracy"- wsparcie dla podmiotów wdrażających współpracę międzynarodową, finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

Opracowanie:

Eliza Szumska – Zagórna - psycholog
Alicja Szumska – doradca zawodowy
Paulina Sobek - pedagog
Jolanta Karykowska-Ciesielska – tłumacz języka angielskiego
Ewa Bukowińska-Sutuła – coach i menor w zakresie rozwoju i zmiany

Umberto Eco: „Kto czyta książki, żyje podwójnie"

Spis treści

1. Wprowadzenie / geneza 4
1.1. Czytelnictwo w Finlandii a czytelnictwo w Polsce 4
1.2. Upodobania czytelnicze w Finlandii 5
1.3. System edukacji w Finlandii - jeden z najlepszych systemów na świecie! 6
1.3.1. System edukacji w Finlandii a polska oświata. Na czym polegają różnice? 7
2. Psychologiczne aspekty czytelnictwa 10
3. Czytanie a kompetencje na rynku pracy 12
3.2. Rola rodziny w rozbudzaniu potrzeb czytelniczych - idea promowania czytania od najmłodszych lat w Finlandii 13
3.3. Promocja czytelnictwa w Polsce - raporty Fundacji „ABCXXI Cała Polska czyta dzieciom” 14
4. Rozwiązania i dobre praktyki w zakresie promocji czytelnictwa zaczerpnięte z Finlandii 16
4.1. Kompetencje wspierane przez fińską szkołę 16
4.2. Wielopiśmienność we współpracy szkół podstawowych w Valkeakoski a biblioteką publiczną. 17
4.3. Projekt edukacyjny w promocji czytelnictwa 19
4.3.1. Metoda projektu edukacyjnego w polskiej szkole 19
4.3.2. Scenariusz organizacji festiwalu - pomysł na realizację dużego projektu edukacyjnego lub animacji lokalnej promującej czytelnictwo – element współpracy biblioteki publicznej ze szkołami w Finlandii 23
4.4. Gaming room - rozwiązanie łączące promocję czytelnictwa, technologię i świat wirtualny 26
4.5. Mobilna biblioteka 29
4.6. Reading diploma - pomysł na projekt 31
4.7. Program zachęcający do czytania - dobra praktyka motywacji dla ‘nieczytających’ 32
4.8. 300 minute reading challenge 35
4.9. Obóz kreatywnego pisania „Powerful word” - wywiad z Minną Autio nauczycielem i organizatorem obozów kreatywnego czytania dla młodzieży (13-17 lat) i dorosłych w Valkeakoski 36
4.10. Storytelling - pomysły na zachęcanie dzieci w wieku 0 do 7 lat i ich rodziców do czytania i korzystania z usług bibliotecznych 37
4.11. Dzień Rodziny w Bibliotece 37
4.12. Metody zachęcania młodzieży w wieku 15-18 lat do czytania 38
4.13. Celia – narodowe centrum literatury dostępnej 40
5. Podsumowanie 41
Bibliografia: 42

Spis załączników:

Załącznik 1 - przykładowy dyplom czytelniczy - diploma_1grade 32

Załącznik 2 - przykładowy dyplom czytelniczy - diploma_2grade 32

Załącznik 3 - przykładowy dyplom czytelniczy - diploma_9grade 32

Załącznik 4 - książeczka zadań dla szkoły podstawowej (Task booklet for primary school) - przykładowe zeszyty ćwiczeń i karty pracy, scenariusze zadań 32

Załącznik 5 - książeczka zadań dla gimnazjum (Secondary school reading diploma notebook) - przykładowe zeszyty ćwiczeń i karty pracy, scenariusze zadań 32

Załącznik 6 – Readingdiploma – film instruktażowy https://www.youtube.com/watch?v=9XzzALPpzuA 32

Załącznik 7 - Szablony/scenariusze ćwiczeń związane z treningiem czytania 35

Załącznik 8 - Formularz wyzwania 300 minute reading challenge (interaktywny PDF) 36

Załącznik 9 - Plakat do druku A3 - 300 minute reading challenge 36

Załącznik 10 - Wideo marketingowe do mediów społecznościowych – https://www.ouka.fi/oulu/kirjastoreitti/300-minute-reading-challenge 36

Załącznik 11 - Formularz do druku: Wyzwanie z czytania nr 1 dla Szkoły Podstawowej 36

Załącznik 12 - Formularz do druku: Znajdź swój własny styl czytania, Wyzwanie z czytania nr 1 dla Szkoły Podstawowej 36

Załącznik 13 - Plakat do druku - Wyzwania Czytania, A5 36

Załącznik 14 – Formularz do druku: Wyzwanie z czytania nr 2 dla gimnazjum i klas 4–6..... 36

Załącznik 15 – Formularz do druku: Znajdź swój własny styl czytania, Wyzwanie z czytania nr 2 dla gimnazjum i klas 4–6 36

Załącznik 16 – Wywiad z Miną Autio nauczycielem i organizatorem obozów kreatywnego czytania dla młodzieży (13-17 lat) i dorosłych..... 37

Załącznik 17 – Rekomendowane książki dla dzieci w poszczególnych grupach wiekowych 41

Wszystkie załączniki zostały zebrane na końcu podręcznika, powyższy spis wraz z numerem strony dotyczy miejsca, w którym wspomniano o danym załączniku.

George R.R. Martin, Gra o tron: ”Człowiek, który nie czyta, ma tylko jedno życie”.

Celem publikacji jest wdrożenie dobrych praktyk i narzędzi do promocji ogólnie pojętego czytelnictwa będącego kluczem rozwoju kompetencji niezbędnych na rynku pracy

1. Wprowadzenie / geneza

W Polsce o problemie niskiego czytelnictwa mówi się dość dużo. Choć ostanie lata wskazują na kilkuprocentowy wzrost czytelnictwa to jednak nadal brak systemowych rozwiązań, które umożliwiałyby polskim uczniom rozczytanie się na dobre, tak jak robią to Finowie. Mieliśmy okazję dowiedzieć się jak mieszkańcy tego Raju Czytelniczego jakim jest Finlandia dbają o wysoki poziom czytelnictwa.

Niniejsza publikacja jest wynikiem współpracy Fundacji Rodzinnej Stacji, Szkół Podstawowych Gminy Kamienna Góra oraz Gminy Valkeakoski w Finlandii w ramach projektu **„Read, seek, create - competences development incubator”.**

Poradnik ten adresowany jest do nauczycieli, edukatorów, pracowników bibliotek oraz wszystkich zainteresowanych rozwojem czytelnictwa dzieci i młodzieży. Szczególnie polecamy go tym, którzy posiadają chęć i odwagę do wprowadzania zmian i nowych form promocji czytelnictwa w polskich szkołach.

1.1. Czytelnictwo w Finlandii a czytelnictwo w Polsce

Co roku w naszym kraju przygotowane zostaje badanie Biblioteki Narodowej, przedstawiające wyniki czytelnictwa za rok ubiegły. Szokujące dane procentowe pojawiają się wtedy na wielu serwisach związanych z literaturą. Podobne badanie przeprowadza się także w Finlandii, jednak wyniki szokują z zupełnie innych powodów.

Jak dowiadujemy się z fińskich mediów, zgodnie z badaniami przeprowadzonymi na przełomie 2017 i 2018 roku za pomocą Internetu, poczty tradycyjnej i osobiście wśród ponad 7 tysięcy obywateli Finlandii,[1] w ciągu jednego roku przynajmniej jedną książkę przeczytało 80% Finów w wieku powyżej dziesięciu lat. Ten wynik, choć początkowo może wydawać się niezbyt imponujący, ostatecznie – bije na głowę dane z naszego kraju. W Polsce[2] w 2018 roku książkę przeczytać miało bowiem jedynie… 37% respondentów, a w 2017 – 38%

[1] https://www.granice.pl/news/finlandia-stan-czytelnictwa/8327

[2] polski stan czytelnictwa za 2018 rok badano na podstawie wywiadu z 3 736 Polakami, dane ze strony www.bn.org.pl

ankietowanych. Jak przekonują badania, Finowie najchętniej czytają thrillery, a także literaturę non-fiction, czyli poradniki czy przewodniki. Co ciekawe, młodsi czytelnicy chętniej sięgają po książki autorów zagranicznych, a czytelnicy starsi – po twórczość rodzimych pisarzy. Badanie wykazało, że 85% fińskich kobiet i 70% mężczyzn przeczytało w ostatnich sześciu miesiącach co najmniej jedną książkę. Tym samym, liczby te wzrosły od 2002 roku. Coraz rzadziej odwiedzane są jednak biblioteki, co związane jest z rozwijaną cyfryzacją. Najciekawsze okazuje się jednak to, że osiem na dziesięć zapytanych rodziców dzieci poniżej 7 roku życia twierdzi, że czyta książki swojemu dziecku na głos przynajmniej raz w tygodniu. 43% ankietowanych podało zaś informację, że robi to codziennie. Statystyki pokazują[3] iż Finowie kupują i czytają książki na potęgę. Czytają wszędzie, w autobusie, w urzędzie, w kolejce. Każdy napotkany Fin ma przy sobie książkę lub czytnik, ewentualnie czyta na komórce lub słucha audiobooka. Rocznie sprzedaje się tam ponad 20 milionów wszystkich książek, a trzech na czterech Finów kupuje co roku jedną nową książkę. Sześciu na dziesięciu kupuje przynajmniej 10 książek (pomiędzy 15 a 79 rokiem życia). I co zadziwiające liczby te rosną! Przed erą Internetu Finowie kupowali znacznie mniej książek, a obecnie ich dostępność sprawia, że czyta prawie każdy. Być może ma na to wpływ właśnie dostępność albo ich cena.

1.2. Upodobania czytelnicze w Finlandii

Wobec powyższych danych nasuwa się pytanie co stoi za czytelniczym sukcesem Finów? Czy przeważają tu preferencje osobiste ludzi północy co do spędzania czasu wolnego nad książką czy może większe znaczenie ma tam polityka społeczna i edukacyjna? Jak wynika z obserwacji i relacji Partnera - oba te czynniki mają wpływ na oczytanie naszych północnych sąsiadów. W kraju, w którym analfabetyzm został całkowicie wyeliminowany, ludzie czerpią garściami z możliwości przeniesienia się w świat literatury. W każdym mieście znaleźć można bibliotekę, często można ją znaleźć także na wsi. W całym kraju znajduje się ponad 300 bibliotek ogólnych plus 500 specjalistycznych. A jeśli przez przypadek gdzieś w okolicy nie ma budynku bibliotecznego, to raz lub dwa razy w tygodniu dojeżdża tam specjalny autobus, który przywiezie zamówioną przez Internet książkę lub w którym można przejrzeć półki z ponad 4000 książkami i magazynami w każdym pojeździe. W całym kraju jest ponad 12,5 tysiąca przystanków na trasach przemierzanych przez ponad 150 bibliobusów. Jest także jeden statek – biblioteka. Raz w tygodniu może brzmieć jak niezbyt często, ale biorąc pod uwagę, że każdy może wypożyczyć z biblioteki jednorazowo do 50 książek, to chyba wystarczy. Korzystanie z biblioteki jest darmowe, za wyjątkiem przetrzymywania książki, za które kara wynosi od 0,30 € do 1 € za dzień, w zależności od tytułu. Statystyki mówią, że 40% populacji kraju korzysta z biblioteki przynajmniej 2 razy w miesiącu, a średnio w ciągu roku każdy czytelnik wypożycza 18 książek. Sumując dane, statystycznie 28 książek przewija się przez ręce Fina w ciągu jednego roku. Imponująca liczba, nieprawdaż?

Miłość do książek jest wpajana przez opiekuńczy rząd Finlandii niejako od urodzenia. Każde nowo narodzone dziecko w Finlandii dostaje od rządu 3 darmowe książki na początek, jedno dla dziecka i po jednej dla każdego z rodziców, jako wyposażenie pakietu rodzicielskiego. W ten sposób rodzice zachęcani się do czytania maluchom, co jest bardzo silnie wspierane przez rząd fiński. Dodatkowo wspierane jest także czytanie literatury krajowej, która ostatnimi

[3] https://finland.fi/life-society/finland-reads/

czasy przeżywa istny boom, podążając za nagłym wybuchem miłości świata do kryminałów skandynawskich (jak choćby popularna także w Polsce Leena Lehtolainen). Najczęściej czytana jest oczywiście fikcja, ale tuż za nią stoją historia i ekonomia Finlandii, książki kucharskie, pamiętniki i biografie, kryminały (osobno wyróżnione z fikcji, ze względu na ilość czytelników) oraz książki dla dzieci. Co ciekawe z roku na rok wzrasta zainteresowanie literaturą obcojęzyczną w oryginale, gdyż większość Finów zna biegle jeden lub kilka języków obcych (głównie angielski, szwedzki, estoński, chiński, francuski, rosyjski i arabski, ale także wiele innych, wśród nich także polski). Książki stanowią także najpopularniejsze prezenty dawane rodzinie i przyjaciołom.

Oprócz oczywistej funkcji biblioteki, czyli czytania i wypożyczania książek, audiobooków, e-booków, gazet, gier komputerowych i planszowych oraz filmów i muzyki na wszelkiego rodzaju nośnikach, stanowią one także centra kultury. W bibliotekach odbywają się czytania na głos, funkcjonują bardzo popularne kluby książki, nie tylko w języku fińskim czy szwedzkim, ale także w językach imigrantów. Dodatkowo organizowane są zajęcia dla dzieci w specjalnie zaprojektowanych dla nich pokojach zabaw, które poza godzinami zajęć zorganizowanych spełniają rolę sal zabaw, wypełnionych książkami i zabawkami.

Jeśli chodzi zaś o kwestię kupna książki na własność, w Finlandii w każdym centrum handlowym znaleźć można co najmniej jedną dużą księgarnię, a ulice pełne są antykwariatów i mniejszych księgarni. Dodatkowo książki kupić można w kioskach, supermarketach, czy sklepikach osiedlowych. Dodatkowo w wielu miejscach wystawione są książki należące do serwisu BookCrossing, który działa bardzo prężnie w Kraju Muminków. Jeśli jednak czegoś nie można znaleźć w księgarni na żywo, zawsze można zajrzeć do jednego z tysięcy serwisów z książkami wysyłkowymi i dwa-trzy dni później udać się na pocztę po odbiór wymarzonej pozycji.

Finlandia to raj czytelniczy. Książka jest nieodłącznym atrybutem każdego, niezależnie od płci, wieku czy statusu materialnego. Czytelnictwo jest obok sportu, wymieniane jako jedno z najpopularniejszych hobby. Motto dla Finów powinno brzmieć „Czytam i jeżdżę na łyżwach/nartach/biegam - więc jestem”.

1.3. System edukacji w Finlandii - jeden z najlepszych systemów na świecie!

Nie bez powodu Finowie mogą być dumni ze swojego systemu edukacji – według najnowszych rankingów, fińska młodzież jest na szóstym miejscu, jeśli chodzi o osiągane wyniki! Jeśli chodzi o nauki przyrodnicze, czytanie ze zrozumieniem i matematykę, przeciętny Fin radzi sobie znacznie lepiej od polskiego ucznia. Porównanie najsłabszych uczniów w tych dziedzinach również nie wychodzi na korzyść polskiego systemu edukacji. Wyjątkiem są tutaj wyniki najlepszych uczniów: w kategorii „matematyka” polscy uczniowie w 2015 r. osiągnęli odrobinę lepsze wyniki od swoich fińskich kolegów. Dlaczego system edukacji w Finlandii jest skuteczny?

Finowie doskonale zdają sobie sprawę z tego, że zadaniem szkoły jest pobudzanie do myślenia, a nie zastraszanie uczniów kolejnymi kartkówkami. Szkoły w Finlandii – w odróżnieniu od swoich polskich odpowiedników – podchodzą do ucznia jak do partnera, ucząc go radości ze zdobywania wiedzy. A to z kolei przekłada się na gigantyczne czytelnictwo. Poza tym najbardziej interesującym nas czynnikiem fińscy uczniowie wykazują szerokie zainteresowanie matematyką i naukami przyrodniczymi. Podczas, gdy królowa nauk śni się po nocach polskim uczniom (zwłaszcza maturzystom), Finowie interesują się rozwijaniem właśnie w tej dziedzinie. Przy tym wszystkim fińskie dzieci mają najwięcej czasu wolnego – skuteczny system edukacji w Finlandii sprawia, że uczniowie nie muszą poświęcać tyle czasu na naukę w domu, co ich koledzy. Wolne chwile mogą wykorzystać na rozwijanie pasji: uprawianie sportu lub naukę gry na instrumentach.

1.3.1. System edukacji w Finlandii a polska oświata. Na czym polegają różnice?[4]

1. Przede wszystkim: dużo mniej stresu

O tym, że każdy człowiek ma indywidualne tempo nauki, nie trzeba nikogo przekonywać. Jednak polski program nauczania nie przewiduje wystarczająco dużo czasu, aby móc skupić się na wyrównywaniu braków.

Podczas, gdy polskie sprawdziany mają za zadanie sprawdzić wiedzę ucznia, a za najniższe oceny grożą poważne kłopoty, fińskie prace klasowe przede wszystkim mają stanowić informację dla nauczyciela, nad którymi elementami trzeba jeszcze popracować. Jedynym egzaminem w tradycyjnej formie jest test odbywający się na koniec drugiego cyklu nauczania.

W takiej sytuacji nauczyciele organizują odpowiednie zajęcia, a uczeń ma szansę zrozumieć opanowywany materiał. Bez stresu, wyścigu po jak najwyższe oceny i prywatnych korepetycji.

2. Równość na każdym kroku

Kiedy do polskich szkół wprowadzano obowiązkowe mundurki, zwolennicy zmian postulowali przede wszystkim wyrównywanie szans. Różnice podkreślane za pomocą stroju prowadzą do wyścigu szczurów niezwiązanego z samą edukacją – dlatego właśnie w Finlandii każdy otrzymuje szereg darmowych elementów:

- podręczniki
- przybory szkolne
- obiad

[4] Opracowanie zaczerpnięte z książki Timothy D. Walker'a. pt. „Fińskie dzieci uczą się najlepiej"

3. Nauka tego, co przydatne w życiu

Podczas, gdy polscy uczniowie zmagają się przez 12 lat edukacji z obszerną podstawą programową wymagającą eksperckiej wręcz znajomości wszystkich cech klimatu równikowego, fińskie szkoły nauczają przede wszystkim praktycznych umiejętności. Zamiast nauki skomplikowanych wzorów równań chemicznych, w Finlandii uczniowie uczą się minimalizowania skutków poparzenia kwasem czy sposobów na ugaszenie pożaru z elementami substancji chemicznych.

Przykładowe zajęcia dla uczniów szkoły podstawowej to:

- Zajęcia sportowe
- Zajęcia taneczne
- Podstawy zajęć technicznych
- Podstawy zarządzania gospodarstwem domowym

4. Nauczyciel to powołanie – a to oznacza prestiż

Nie da się ukryć, że fiński system szkolnictwa robi wrażenie również z powodu tego, jak wygląda praca nauczycieli. Osoby pracujące w szkołach mogą liczyć na pakiet darmowych szkoleń (rzadkość w polskich placówkach oświatowych), a do tego ich pensja jest więcej niż satysfakcjonująca. Warto przy tym podkreślić, że zawód nauczyciela w Finlandii cieszy się ogromnym szacunkiem – wynika to między innymi z faktu, że rekrutacja przyszłych nauczycieli jest bardzo skomplikowana, w efekcie czego bardzo trudno jest zostać nauczycielem (udaje się to ledwie co dziesiątemu kandydatowi). Finowie doskonale wiedzą, że przyszłość ich dzieci leży w rękach nauczycieli. I starają się to doceniać na każdym kroku!

5. Współpraca nauczyciela z uczniem na każdym kroku

W silnie hierarchicznym polskim szkolnictwie każdy doskonale wie, jaką pełni rolę: nauczyciel ma nauczyć określonej partii materiału, zaś uczeń ma za zadanie słuchać nauczyciela i wykonywać jego polecenia. Symptomatyczne jest to, że szacunek w polskiej szkole działa na zasadzie dogmatu – uczniowie szkół średnich zwracają się do nauczyciela per „Panie profesorze”/”Pani profesor”, zaś sami są tytułowani na „ty”.

Pod tym względem fińska edukacja odbiega bardzo mocno od polskiej – fińscy nauczyciele zwracają się do uczniów po imieniu i vice versa. System edukacji w Finlandii zakłada, że nauczyciel i uczeń są partnerami w projekcie, którego celem jest przygotowanie młodego człowieka do późniejszego życia. W związku z tym, obydwu stronom bardzo mocno zależy na tym, by uczyć się od siebie wzajemnie. Fińscy nauczyciele mają z natury więcej dystansu do samych siebie, co przekłada się na pozytywną atmosferę.

Uczniowie wiedzą doskonale, że w przypadku problemów nauczyciele nie będą ganić, lecz zaczną szukać rozwiązania problematycznej sytuacji!

6. Skupienie na rozwijaniu własnych zainteresowań

Wciąż częstą praktyką w Polsce jest, że uczniowie szkół średnich już na etapie rekrutacji muszą wybrać odpowiednią klasę profilowaną. Zmiana decyzji związana z zainteresowaniem innym przedmiotem niż przedmiot wiodący jest w praktyce niemożliwa – i choć uczeń może przystąpić do matury z dowolnego przedmiotu, to jednak do końca szkoły średniej może być zmuszany do nauki przedmiotu, który go nie interesuje.

Fiński system edukacji proponuje zupełnie przeciwne podejście – szkoła już od najmłodszych lat stara się wyszukiwać i wspierać młode talenty, umożliwiając pełne oddanie się własnym pasjom. Systemowe poszukiwanie dobrych stron każdego ucznia i ich umacnianie przez cały okres edukacji sprawia, że absolwenci fińskich szkół nie tylko wiedzą doskonale, co chcą robić w przyszłości, lecz także mają odpowiednie podstawy do tego, by móc na uniwersytecie zająć się jeszcze mocniej ich rozwijaniem.

7. Rozwijanie umiejętności językowych

Fińska młodzież w każdych możliwych testach językowych plasuje się w okolicach europejskiego podium. Nie da się ukryć, że szkoły w Finlandii stawiają duży nacisk na naukę języków obcych (głównie angielskiego), a już najmłodsi zachęcani są do rozwijania własnych umiejętności językowych: piszą krótkie opowiadania dotyczące wypraw terenowych czy oglądają filmy i seriale w oryginale, czytają książki w tym języku i sięgają do obcojęzycznej literatury. Dzięki temu już od najmłodszych lat oswajają się z językiem i go szlifują – a szkoła ich w tym wspiera, nie podcinając skrzydeł już na najniższych etapach kształcenia.

8. Budowanie motywacji wewnętrznej – czyli radość z nauki i współpraca

Fiński model edukacji wskazuje na pięć podstawowych składników, niezbędnych w szkole: dobre samopoczucie, wsparcie, samodzielność, umiejętność i sposób myślenia:

Dobre samopoczucie zapewnia uczniom odprężenie, zmiana pozycji z siedzącej na stojącą, wprowadzenie elementu ruchu czy po prostu otworzenie okna dla dopływu świeżego powietrza.

Drugi ważny składnik edukacji to **wsparcie**. Oznacza ono dawanie uczniom poczucia bezpieczeństwa i skupienie na potrzebach każdej pojedynczej osoby.

Samodzielność pozwala uczniom na nieskrępowane wypowiadanie swoich opinii, czyli czynne tworzenie planu lekcji. To daje nauczycielowi okazję do poznania i rozwijania zainteresowań uczniów, oni mają poczucie wpływu na to, jak i czego się uczą.

Umiejętności zdobyte przez uczniów stają się celem nauczania. Plan zajęć w fińskiej szkole opiera się nie tylko na programie, ale też jest dostosowany do potrzeb i zainteresowań uczniów. Podręczniki wykorzystuje się do przekazania wiedzy, a nie omawia całościowo.

Najskuteczniejszą motywacją dla dzieci jest pochwała nauczyciela. Nie wyklucza ona przy tym konstruktywnej krytyki. Bardzo istotny w fińskiej szkole jest sposób oceniania. Oceny mają charakter opisowy i nie wartościują. Unika się skłaniania do rywalizacji, lecz współpracy. W ten sposób fińska szkoła kształci w uczniach **sposób myślenia**. Największy nacisk kładzie się na zrozumienie i współpracę. Liczą się także umiejętności życiowe, pozaszkolne, m.in. interpersonalne.

Opracowanie powstało na podstawie książki Timothy'ego D. Walkera pt. „Fińskie dzieci uczą się najlepiej. Co możemy zrobić, aby nasze dzieci były szczęśliwe, wierzyły w siebie i lubiły szkołę?".

2. Psychologiczne aspekty czytelnictwa

***„Czytanie - oto najlepszy sposób uczenia się*." Aleksander Puszkin**

Sukces jednostek i społeczeństw zależy od ich wiedzy. Kluczem do wiedzy wciąż jest czytanie. Wiele osób, choć umie czytać, nie czyta. Dlaczego? Ponieważ nawyk i potrzeba lektury muszą powstać w dzieciństwie. Dzięki czytaniu dzieci rozwijają wyobraźnię, wzbogacają swoje słownictwo i styl wypowiedzi. Są to prawdy ogólnie znane i często powtarzane.

Współczesny świat jest dla dzieci często trudny i nieprzyjazny. Pośpiech i stres, brak czasu dla dziecka, ignorowanie jego potrzeb psychicznych, nadmiar mediów elektronicznych powodują, że coraz więcej dzieci ma problemy emocjonalne i coraz gorzej zna język. Dziecko, które nie rozumie języka i ma mały zasób słów nie jest w stanie samo czytać, gdyż jest to dla niego za trudne i zbyt nudne, zwłaszcza w dobie atrakcyjnej i nie wymagającej wysiłku telewizji i Internetu. W ten sposób koło się zamyka - słabo czytające dzieci coraz mniej czytają i coraz gorzej się uczą. Co piąty polski nastolatek (wg badań prof. Z. Kwiecińskiego z UMK w Toruniu) jest funkcjonalnym analfabetą. Biegłość w czytaniu czyni dziecko zdolnym do dalszego kształcenia. Dzieci mają kłopoty z nauką, gdyż nie potrafią czytać ze zrozumieniem. Stąd też wielkim zadaniem szkoły i domu jest wytworzenie silnej motywacji do czytania, sprawienie, aby czytanie było zajęciem atrakcyjnym, aby książka zaspokajała różnorodne pragnienia i potrzeby dziecka - emocjonalne i intelektualne. Istnieje wiele przyczyn tego, że dzieci nie chcą czytać książek. Zaliczyć tu trzeba brak nawyku czytania. Rozbudzanie zainteresowań czytelniczych dzieci jest więc jednym z najważniejszych zadań edukacyjnych szkoły i domu.

W czym konkretnie pomaga dzieciom czytanie?

Czytanie książek rozwija **empatię i odczuwanie emocji**. Pomaga w zrozumieniu innych ludzi, ich problemów, rozterek i motywów działania. Otwiera oczy na świat i drugiego

Czytanie ćwiczy jednocześnie i intensywnie bardzo wiele różnych obszarów mózgu, usprawniając dzięki temu jego ogólne funkcjonowanie. Dzieje się tak, ponieważ czytanie wymaga koordynacji wielu złożonych funkcji poznawczych, a każde ich uruchomienie jest „ćwiczeniem" dla mózgu.

człowieka. Literatura wywiera ogromny wpływ na rozwój emocjonalny dziecka: oddziaływając na uczucia - wprowadza w świat fantazji, wyrabia codzienne nawyki.

Czytanie rozwijając **zdolności poznawcze,** pomaga również odnieść sukces w szkole. Usprawnia myślenie, wzbogaca język i słownictwo, wpływa na kształtowanie postaw i kompetencji takich jak: inicjatywność, kreatywność, przedsiębiorczość. Pomaga wyrażać myśli, uczucia, rozumieć innych, poszerzać wiedzę. Ukazuje piękno mowy. Doskonali mowę pod względem gramatycznym i dźwiękowym. Poszerza zasób słów i pojęć, ćwiczy pamięć. Pozwala odnieść sukces nie tylko w szkole, ale procentuje i pozwala odnieść sukces w dorosłym życiu ze szczególnych uwzględnieniem osiągnięć na rynku pracy.

Usprawnia **zdolności językowe**. Dzięki czytaniu dzieci lepiej zapamiętują zasady ortograficzne, prawidłową pisownię trudnych wyrazów. Pomaga to uczniom w otrzymaniu lepszych ocen z przedmiotów, testów oraz sprawdzianów.

Pomaga **rozwiązywać problemy** wskazując wyjście z trudnych sytuacji. Takimi szczególnymi książkami są bajki terapeutyczne, które opowiadają często problemy, dotykające dzieci i ich rodziny. Bajki te opowiadają historię, przenosząc ją często w świat zwierząt, roślin itp. Zawierają możliwe rozwiązanie, pokazują utożsamiającemu się z bohaterami czytelnikowi, w jaki sposób należy postąpić, aby wyjść z kłopotów. Jednak nie tylko! W każdej bajce/książce dziecko może poszukiwać odpowiedzi na dręczące je pytania i doskwierające mu problemy.

Czytanie **odpręża, uspokaja i relaksuje.** Dziecko czytając może wejść w sytuację bohatera, przeżywać z nim różne emocje, zdystansować się do swoich problemów. Książka dodaje sił i zapału. Dostarcza nam rozrywki i emocji. Może rozśmieszyć lub zasmucić. Może pocieszyć i wskazać nowe możliwości.

Czytanie **otwiera dialog i wzmacnia więź**. Czytanie to świetny sposób na rozmowę z innymi. Daje możliwość rozmowy między uczniem a nauczycielem. Dla ucznia jest okazją do przedstawienia swojego punktu widzenia a dla nauczyciela możliwością przedstawienia nowej wiedzy, wartości, piękna.

Książka **rozwija wyobraźnię i uczy koncentracji**. W dzisiejszym świecie warto znaleźć czas na czytanie, aby się wyciszyć i zrobić coś dla siebie. Czytanie rozwija, uczy koncentracji i pobudza naszą fantazję. Czytanie doskonali pamięć i koncentrację. Aby zrozumieć co czytamy - musimy skupić się na tekście i skoncentrować, odłączyć od świata zewnętrznego. Czytając pobudzamy wyobraźnię, zdobywamy nową wiedzę i łączymy ją z tym, co już wiemy. Dzięki temu nasz mózg pracuje i doskonali swoje działanie, co z kolei wpływa na naszą pamięć.

Czytanie to dobry **sposób na nudę.** Ciekawa i wciągająca książka dostarcza rozrywki i emocji. Może bawić, czasem smucić, być przewodnikiem po świecie i innych kulturach. Z książką nie można się nudzić!

Dzięki badaniom prowadzonym z użyciem technik neuroobrazowania (najczęściej za pomocą funkcjonalnego rezonansu magnetycznego – fMRI) wiemy, że czytanie ćwiczy jednocześnie i intensywnie bardzo wiele różnych obszarów mózgu, usprawniając dzięki temu

Zwróć uwagę !

Jak wynika z raportu badań przeprowadzonych przez PISA 2011 (Reading for change, 2011) , jeśli uczeń lubi czytać (czyta dla przyjemności, sięga po książki), to ma to większy wpływ na jego sukces edukacyjny, niż jego pochodzenie

Uprawnionym wydaje się więc wniosek, iż nauczyciele, zaraz po rodzicach, mają w ręku narzędzie, które w prosty i skuteczny sposób wyrównuję kompetencje uczniów, zaniedbane w z różnych powodów w środowisku rodzinno-społecznym.

Do udowodnionych skutków czytania należą: większa liczba synaps w mózgu, empatia, kompetencje społeczne, umiejętność pracy zespołowej, kompetencje poznawcze, umiejętność analizy krytycznej, innowacyjność, inicjatywność, kreatywność, pewność siebie i przedsiębiorczość, większe zaangażowanie obywatelskie, statystycznie częstszy udział w wyborach, a nawet, pośrednio – dłuższe życie (czytanie przekłada się na dłuższą edukację, a ta koreluje z dłuższym życiem).

jego ogólne funkcjonowanie. Dzieje się tak, ponieważ czytanie wymaga koordynacji wielu złożonych funkcji poznawczych, a każde ich uruchomienie jest „ćwiczeniem" dla mózgu.

Co ciekawe, korzystny wpływ na rozwój mózgu mają powieści z wartką, wciągającą akcją – a więc takie, które często uważa się za mniej wartościową literaturę. Z drugiej strony, umiejętności interpersonalne i rozumienie relacji społecznych rozwija się lepiej, gdy czytamy bardziej wymagającą literaturę piękną niż stereotypowe romanse.

3. Czytanie a kompetencje na rynku pracy

Wiemy już dziś, że część, jeśli nie większość, dzieci uczących się obecnie w szkole podstawowej będzie w przyszłości wykonywała zawody, które dziś jeszcze nie istnieją. Będą one wymagały wiedzy, która jeszcze nie powstała. Dlatego tak ważne jest kształtowanie u przyszłych dorosłych kompetencji dotyczących sposobu wykorzystania informacji, a nie wyłącznie magazynowania wiedzy w celu osiągnięcia pozytywnych wyników z testów. Takie przesunięcie środka ciężkości wpłynęło na wprowadzanie w ostatnich latach istotnych zmian w polityce edukacyjnej wielu państw.

PISA (Programme for International Student Assessment) udowodniła zatem, że mamy w zasięgu ręki sposób na niwelowanie nierówności społecznych, że czytanie książek ma tę absolutnie niezwykłą 'supermoc'. Czytanie naprawdę czyni nas równymi – wyrównuje nasze szanse. Uprawnionym wydaje się więc wniosek, iż nauczyciele, zaraz po rodzicach, mają w ręku narzędzie, które w prosty i skuteczny sposób wyrównuję kompetencje uczniów, zaniedbane w z różnych powodów w środowisku rodzinno-społecznym. Czytanie powinno być zatem we współczesnej szkole narzędziem szeroko wykorzystywanym i promowanym, aby wykształcić świadomych i kompetentnych obywateli przyszłości. Czytanie wyposaża nas w kompetencje, które sprawiają, że rozumiemy wybory, których dokonujemy, że potrafimy szukać opcji, odpowiedzi, analizować otaczającą nas rzeczywistość. Bez czytania książek, jako ćwiczenia analizy i metody weryfikacji informacji, jesteśmy całkowicie bezbronni wobec treści serwowanych nam przez środki masowego przekazu, reklamy etc. Czytanie jest również prostą drogą do kształtowania świadomych i odpowiedzialnych społecznie, szczęśliwych ludzi przyszłości. Istnieją bowiem dziesiątki badań z najróżniejszych ośrodków (Oxford, Harvard, OECD) i dziedzin (psychologia, pediatria, socjologia, neuronauka, psychiatria), które łącznie udowodniły, że czytanie książek od małego buduje na poziomie indywidualnym nasze zdrowie psychofizyczne i sukces życiowy, co przekłada się, na poziomie społecznym, na sukces naukowo-gospodarczy i kapitał społeczny zbiorowości. Do udowodnionych skutków czytania należą: większa liczba synaps w mózgu, empatia, kompetencje społeczne, umiejętność pracy zespołowej, kompetencje poznawcze, umiejętność analizy krytycznej, innowacyjność, inicjatywność, kreatywność, pewność siebie i przedsiębiorczość, większe zaangażowanie obywatelskie, statystycznie częstszy udział w wyborach, a nawet, pośrednio – dłuższe życie (czytanie przekłada się na dłuższą edukację, a ta koreluje z dłuższym życiem).

3.2. Rola rodziny w rozbudzaniu potrzeb czytelniczych - idea promowania czytania od najmłodszych lat w Finlandii

Potrzeba kontaktów z książką nie powstaje u dziecka samorzutnie. Dziecko nie odczuje jej braku, jeśli w ogóle nie będzie się z nią stykać. O rozwoju i rozbudzaniu umysłu dziecka decydują najwcześniejsze lata życia, czyli czas bezpośredniego wpływu rodziny. Jeśli chcemy, aby nasze dziecko czytało, musimy poświęcić mu więcej czasu i codziennie opowiadać mu baśnie, czytać bajki, opowiadania, wiersze. Dziecko musi widzieć rodziców czytających. Czytanie małym dzieciom książek to doskonała metoda wychowawcza poprzez odpowiedni dobór czytanej literatury. Jeżeli od najmłodszych lat uda nam się ukształtować pozytywny stosunek do czytania, będzie on procentował w całym późniejszym życiu dziecka.

Nawyk czytania i miłość do książek musi powstać w dzieciństwie Najskuteczniejszym sposobem wychowania czytelnika na całe

Co ciekawe, korzystny wpływ na rozwój mózgu mają powieści z wartką, wciągającą akcją – a więc takie, które często uważa się za mniej wartościową literaturę. Z drugiej strony, umiejętności interpersonalne i rozumienie relacji społecznych rozwija się lepiej, gdy czytamy bardziej wymagającą literaturę piękną niż stereotypowe romanse.

życie jest głośne czytanie dziecku dla przyjemności.

Dziecko musi widzieć rodziców czytających

Rodzice! czytajcie dziecku głośno przez 20 minut To od Was w największym stopniu zależy pomyślna przyszłość Waszego dziecka; czytajcie dziecku głośno bez względu na sytuację rodzinną, materialną czy własne wykształcenie, jeśli chcecie, by dziecko odnosiło sukcesy w szkole i w życiu; już w pierwszej klasie lepiej radzą sobie te dzieci, którym rodzice dużo czytają i z którymi dużo rozmawiają; jeżeli rodzice nie zadbali o rozwój intelektualny i emocjonalny we wczesnym dzieciństwie, dzieci częściej mają kłopoty w szkole i nie radzą sobie.

Codzienne głośne czytanie dziecku warto zacząć jak najwcześniej i nie odchodzić od tego nawet gdy dziecko samo już dobrze czyta. Gdy czytamy dziecku trzymając je w ramionach, przytulając się do niego i głosem wzbudzając zainteresowanie budujemy w ten sposób trwałe skojarzenie czytania z poczuciem bezpieczeństwa, przyjemności i więzi. Wspólne czytanie w rodzinie zbliża emocjonalnie, otwiera drogę do trudnych rozmów, chroni przed wieloma problemami wieku dorastania.

Czytanie jest dziś ważniejsze niż było kiedykolwiek w przeszłości. Świat jest coraz bardziej skomplikowany, lawinowo przyrasta ilość informacji, rozwój wiedzy i rynku pracy następują coraz szybciej. Ludzie, którzy nie czytają, nie nadążą za tymi zmianami i zostaną zepchnięci na margines współczesnego życia. Codzienne głośne czytanie jest szczepionką przeciwko wielu niepożądanym wpływom i zachowaniom dla umysłu i psychiki dziecka ze strony współczesnej cywilizacji.

3.3. Promocja czytelnictwa w Polsce - raporty Fundacji „ABCXXI Cała Polska czyta dzieciom”

Program „Czytające Szkoły” i „Czytające Przedszkola” były programami edukacyjnymi prowadzonymi w ramach kampanii społecznej „Cała Polska czyta dzieciom”, która jest prowadzona przez Fundację „ABCXXI Cała Polska czyta dzieciom” . W czerwcu 2006 roku Fundacja opublikowała raport z badań rezultatów programów „Czytające Szkoły” i „Czytające przedszkola” , którego rezultaty zostaną poniżej w skrócie opisane. Istotą obu programów i ich głównym celem było testowanie efektów codziennego czytania dzieciom. Instytucje, które wzięły udział w tych programach miały za zadanie codziennie czytać dzieciom książki przez co najmniej 15-20 min i miało się to odbywać o możliwe jak najbardziej stałej porze. Nauczyciele wybierali te książki razem z dziećmi, a następnie czytane były one im dla samej przyjemności słuchania, bez dodatkowych motywacji jak np. dopytywanie o zapamiętane treści utworu, czy też wystawianie ocen. Celem głównym badania skuteczności Programu Głośnego Czytania (PGC) było zatem wykazanie jakie osiągnięcia uczniów są wynikiem jego realizacji, określenie czynników wpływających na jego efekty oraz sformułowanie wniosków i rekomendacji na przyszłość. Do badań wykorzystano 22 klasy i grupy przedszkolne. Przebadano 8 oddziałów „zerowych” w przedszkolach, 4 klasy trzecie, 4 klasy szóste, 6 drugich klas gimnazjalnych.

W badaniach wzięły udział także klasy, które nie uczestniczyły w PGC, czyli tzw. grupy kontrolne. Okazało się, że codzienne czytanie dzieciom w przedszkolach, jak i szkołach sprzyja osiągnięciu pozytywnych rezultatów w poniższych zakresach.

- **podniesienie poziomu wypowiedzi ustnych i pisemnych**

– dzieci i młodzież biorące udział w projektach wykazywały się większą swobodą w formułowaniu myśli, używały pełnych zdań i spójniej argumentowały, popełniały mniej błędów językowych, miały bogatsze słownictwo. Taki kontakt z lekturą uczył ich także prawidłowej mowy i akcentowania.

- **wzrost zrozumienia tekstów i poleceń** – po zadaniu pytań związanych z tekstem, nauczyciele dzieci czytających wskazywali, że potrafiły one wymienić znacznie więcej szczegółów z treści opowiadań, aniżeli dzieci z grup kontrolnych. Codzienne głośne czytanie wspomagało także rozumienie zadań matematycznych i instrukcji. Dzieci te lepiej formułowały także odpowiedzi, miały także lepiej rozwiniętą wyobraźnię. Z większą łatwością przychodziło im również rozwijanie swoich myśli i przekonań. Poprawa koncentracji i wydłużenie się przedziału uwagi – dzieci korzystające z programu rzadziej wykazywały znużenie i brak zainteresowania podczas słuchania dłuższych tekstów, a ich koncentracja uwagi utrzymywała się na stałym i wysokim poziomie. Podczas toczących się dyskusji przytaczały one także większą ilość przykładów, co wskazywało także na ich lepszą pamięć.

- **zwiększenie skłonności do refleksji oraz krytycznego myślenia** – „dzieci czytające" wykazywały znacznie większe zaangażowanie w dyskusję, częściej wykraczały poza tekst opowiadania, poszukiwały także szerszych odniesień. Nabywały one również tym samym umiejętność argumentowania i formułowania wypowiedzi.

- **zwiększenie umiejętności myślenia przyczynowo-skutkowego** – dzieci potrafiły pokazywać przyczynę następujących po sobie zdarzeń, opowiedzieć jakie będą konsekwencje pewnych wyborów, czy też zachowań. W „klasach czytających" dzieci potrafiły analizować swoje zachowania, ale i przewidywać jego skutki.

- **zwiększenie ambicji i motywacji dzieci do działania** – dzieci te zdecydowanie chętniej uczestniczyły w lekcjach badawczych i były w ich trakcie bardziej zaangażowane. Wkładały w swoją pracę większy wysiłek, a ich zadania pisemne były także znacznie dłuższe. Młodsze dzieci za to wykazywały większą motywację do nauki czytania.

- **nabywanie umiejętności rozwiązywania własnych problemów** poprzez analizę problemów bohaterów literackich – systematyczne czytanie dawało dzieciom wiele możliwości odwoływania się do przeżyć i doświadczeń postaci literackich wraz z prezentowanymi przez nie postawami oraz zachowaniami.

- **poprawa wzajemnych relacji między uczniami** – dzieci poprzez wysłuchiwania opowiadań doskonaliły umiejętności komunikacji. Dzieci te zdobywały także wiedzę z tzw. dobrych manier i umiejętności społecznych, związanych z pozyskiwaniem i utrzymywaniem dobrych relacji z innymi.

- **powstawanie bliskich relacji i więzi emocjonalnych między czytającymi nauczycielami i słuchającymi uczniami – wspólne spędzanie czasu na głośnym czytaniu obniżało lęki związane z nauczycielem, a tym samym zwiększało dobre relacje i zainteresowanie prowadzonym przedmiotem i w konsekwencji poprawiało oceny. Radość czytania zamieniała się we wdzięczność i wielką sympatię dla osób, które jej dostarczały.**

- **większa otwartość na nowe sytuacje i nowe osoby** – dzieci te okazywały się być znacznie bardziej śmiałe w kontaktach z innymi osobami, także tymi nowo poznanymi.

- **do wszystkich tych wyników dołożył się także zauważalny wzrost czytelnictwa wśród osób, które uczestniczyły w programach**, wyrobienie nawyków i gustu czytelniczego oraz podniesie rangi książki wraz ze wzrostem zaangażowania rodziców, w czytanie młodszym dzieciom w domu (Koźmińska, Olszewska 2010)

4. Rozwiązania i dobre praktyki w zakresie promocji czytelnictwa zaczerpnięte z Finlandii

4.1. Kompetencje wspierane przez fińską szkołę

Fiński program edukacji szkolnej wspiera rozwój czytelnictwa uwzględniając współpracę szkół i bibliotek. Nowy program nauczania wprowadzono w 2016 roku. Jego głównym celem jest zrozumienie przez uczniów relacji i współzależności między różnymi treściami nauczania, umiejętność łączenia wiedzy i umiejętności z różnych przedmiotów, umiejętność ich adaptacji i wykorzystywania w uczeniu się opartym na współpracy. Wynikiem wprowadzonych zmian są 'multidyscyplinarne' moduły edukacyjne jako narzędzia integrujące naukę i zwiększające dialog między różnymi przedmiotami.

Nowy program nauczania w fińskiej szkole (podstawowej i gimnazjum) obejmuje siedem przekrojowych obszarów kompetencji:

- myślenie i umiejętność uczenia się,
- kompetencje kulturowe,
- interakcja i ekspresja,
- wielopiśmienność,
- kompetencje ICT (kompetencje cyfrowe),
- kompetencje życia zawodowego i przedsiębiorczość,
- uczestnictwo, zaangażowanie i budowanie zrównoważonej przyszłości

'Wielopiśmienność' odnosi się do umiejętności interpretacji, tworzenia i wartościowania różnych tekstów, które pomogą uczniom zrozumieć różnorodne kulturowe formy komunikacji, a także zbudować własną tożsamość. Opiera się na szerokim rozumieniu tekstu. Teksty

odnoszą się do werbalnych, wizualnych, słuchowych, kinestetycznych i liczbowych systemów symboli oraz ich kombinacji. Teksty mogą być interpretowane i produkowane na przykład w formie pisemnej, ustnej, audiowizualnej lub cyfrowej. Umiejętności 'wielopiśmienności' oznaczają zdobywanie, łączenie, edytowanie, tworzenie, prezentowanie i ocenianie informacji w różnych formach, w różnych środowiskach i sytuacjach, a także przy użyciu różnych narzędzi. Wspiera ona rozwój krytycznego myślenia i umiejętności uczenia się, obejmując różnorodne umiejętności czytania, które są rozwijane w całej edukacji.[5]

4.2. Wielopiśmienność we współpracy szkół podstawowych w Valkeakoski a biblioteką publiczną.

Zdjęcie: Biblioteka Publiczna, Valkeakoski, Finlandia

Celem współpracy biblioteki miejskiej i fińskich szkół podstawowych jest rozwijanie umiejętności 'wielopiśmienności' uczniów i zachęcanie ich do samodzielnego wyszukiwania informacji. Współpraca szkół podstawowych i gimnazjów z biblioteką miejską jest również uwzględniona w szkolnych programach nauczania co dla naszej rzeczywistości szkolnej nie jest normą. Każda szkoła ma wyznaczoną osobę odpowiedzialną za realizację współpracy i programu nauczania z biblioteką miejską. Osoby kontaktowe spotykają się raz w roku celem opracowywania programów współpracy, spotkań i eventów bibliotecznych dla każdej grupy wiekowej w szkole. Przykładowy program opisany jest poniżej:

[5] https://www.oph.fi/en/education-system/basic-education

Szkoła podstawowa (klasy 1-3)

Pierwszoklasiści są wprowadzani do autobusu bibliotecznego lub głównej biblioteki. Uczniowie otrzymują kartę biblioteczną. Celem działania jest, aby pierwszoklasiści nauczyli się korzystać z biblioteki i zrozumieli podstawowe obowiązki związane z wypożyczonymi materiałami.

Drugoklasiści odwiedzają główną bibliotekę w semestrze wiosennym. W szkole na zajęciach należy omówić system klasyfikacji bibliotecznej i organizację książek na półkach oraz uporządkowanie alfabetyczne według nazwisk autorów. Jest to zadanie nauczycieli i element realizacji współpracy po stronie szkół. W bibliotece uczniowie pracują pod okiem bibliotekarzy w praktycznym wymiarze. Wykonują łatwe zadania wyszukiwania, a także mogą odwiedzić strony dla dzieci w bibliotece internetowej Piki.

Klasy 3 odwiedzają bibliotekę główną w semestrze jesiennym, aby spotkać się z autorem wizytującym lub ilustratorem książki. Wizytę organizuje biblioteka publiczna. Uczniowie przed wizytą zapoznają się z pracami autora lub ilustratora w szkole na zajęciach.

Szkoła podstawowa (klasy 4-6)

Klasa 4 odwiedza główną bibliotekę miejską w semestrze jesiennym, aby przećwiczyć wyszukiwanie informacji pod kierunkiem bibliotekarza. Celem jest, aby czwartoklasiści mogli korzystać z możliwości wyszukiwania autora, tytułu i słów kluczowych usługi biblioteki online Piki, rozumieć indeks książek i system klasyfikacji oraz znać różne metody wyszukiwania informacji w bibliotece.

Klasy 5 i 6 mogą odwiedzić główną bibliotekę miejską, aby doskonalić swoje umiejętności wyszukiwania informacji lub zapoznać się z odpowiednią literaturą lub innymi materiałami, przewodnikami, poradnikami, prasą. Celem jest utrzymanie lub rozwój praktycznych umiejętności wyszukiwania informacji przez uczniów.

Gimnazjum (klasy 7-9)

Klasa 7: Uczniowie pogłębiają swoją wiedzę z zakresu poszukiwania informacji i systemu klasyfikacji. Uczą się korzystać z internetowej biblioteki Piki, internetowych baz danych i indeksów tematycznych. Uczniowie poznają także e-źródła biblioteki.

Klasa 8 uczestniczy w wizycie autorskiej. Bibliotekarze i nauczyciele uzgadniają wizyty autorów jak również uzgadniają sposób finansowania wizyt z uwzględnieniem podziału kosztów miedzy instytucjami. Bibliotekarz zapoznaje uczniów klas 9 do linków internetowych związanych z beletrystyką i literaturą popularno-naukową, źródłami literatury, co jest przydatne dla uczniów, gdy znajdują informacje do portfolio swoich autorów do szkoły.

Stosuje się również grupową kartę biblioteczną dla szkół. Nauczyciele mogą otrzymać grupową kartę biblioteczną w celu wypożyczenia materiałów bibliotecznych w tym serie książek dla klas 1-6 oraz pakiety książek o różnej tematyce dla wszystkich klas. Lista serii

wydawniczych dostępna jest na stronie Biblioteki. Eksperci z sekcji młodzieżowej w bibliotece chętnie pomogą nauczycielom i w razie potrzeby opracują pakiety książek tematycznie.[6]

Uczniowie mają możliwość uzyskania dyplomów czytelniczych w bibliotece miejskiej. Celem dyplomów czytelniczych jest inspirowanie dzieci i młodzieży do nowych doświadczeń czytelniczych.

4.3. Projekt edukacyjny w promocji czytelnictwa

4.3.1. Metoda projektu edukacyjnego w polskiej szkole

Praca metodą projektu stosowana jest w polskich szkołach od lat 90 ubiegłego wieku i znalazła już stałe miejsce w szkolnej rzeczywistości. W 2010 ustawa programowa wprowadziła obowiązek realizowania projektów edukacyjnych w ówczesnych klasach gimnazjalnych. Ranga projektu znacznie wówczas wzrosła – zaangażowanie ucznia w jego realizację wpływało na ocenę zachowania, a udział w projekcie oraz jego temat odnotowywano na świadectwie ukończenia gimnazjum.

Nowe przepisy związane z reformą edukacji oraz powrotem 8-letnich szkół podstawowych nie nakładają już obowiązku realizacji tej metody na żadnym etapie kształcenia. Biorąc jednak pod uwagę korzyści z jej stosowania, można stwierdzić, iż jest ona warta wysiłku nauczycieli oraz wprowadzenia zmian organizacyjnych, których niewątpliwie wymaga jej zastosowanie.

Niedawno wprowadzona nowa podstawa programowa akcentuje tę metodę w sposób wyjątkowy. **W preambule podstawy - projektowi poświęcono sporo uwagi – w kilku akapitach opisano jego znaczenie dla rozwoju ucznia oraz podano pewne rozwiązania organizacyjne. Żadna inna metoda pracy nie została aż tak dowartościowana.**

Wskazano umiejętności, kompetencje i postawy przydatne w dorosłym życiu, jakie uczeń może rozwijać dzięki realizacji projektu, takie jak: komunikacja, współpraca w grupie, przedsiębiorczość i kreatywność:

Duże znaczenie dla rozwoju młodego człowieka oraz jego sukcesów w dorosłym życiu ma nabywanie kompetencji społecznych, takich jak komunikacja i współpraca w grupie, w tym w środowiskach wirtualnych, udział w projektach zespołowych lub indywidualnych oraz organizacja i zarządzanie projektami. Zastosowanie metody projektu, oprócz wspierania w nabywaniu wspomnianych wyżej kompetencji, pomaga również rozwijać u uczniów

[6] Strona Biblioteki: www.kirjasto.valkeakoski.fi

przedsiębiorczość i kreatywność oraz umożliwia stosowanie w procesie kształcenia innowacyjnych rozwiązań programowych, organizacyjnych lub metodycznych.

Autorzy dostrzegli więc w projekcie szansę na realizację działań innowacyjnych w szkole, wprowadzanie nowatorskich, niekonwencjonalnych rozwiązań. Podkreślili też możliwość: rozwijania uczniowskiej samodzielności i brania odpowiedzialności za własne uczenie się, planowania i organizowania tego procesu, autorefleksji nad swoimi działaniami i budowania poczucia własnej wartości. Zaakcentowali również umiejętności składające się na szeroko pojętą współpracę w grupie (komunikowanie się, aktywne słuchanie, wspólne rozwiązywanie problemów) oraz znaczenie projektu dla integracji zespołu klasowego.

Metoda projektu zakłada znaczną samodzielność i odpowiedzialność uczestników, co stwarza uczniom warunki do indywidualnego kierowania procesem uczenia się. Wspiera integrację zespołu klasowego, w którym uczniowie, dzięki pracy w grupie, uczą się rozwiązywania problemów, aktywnego słuchania, skutecznego komunikowania się, a także wzmacniają poczucie własnej wartości. Metoda projektu wdraża uczniów do planowania oraz organizowania pracy, a także dokonywania samooceny.

Cytowane fragmenty preambuły wskazują na najcenniejsze walory metody projektu – możliwość rozwijania licznych umiejętności oraz kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy. Żadna inna metoda nie daje tylu możliwości w tym względzie, co projekt. Żadna też nie daje uczniom aż tak wiele samodzielności w działaniu – począwszy od wyboru tematu, poprzez planowanie i organizowanie działań, ich realizację, aż po prezentację efektów i refleksję nad podjętymi działaniami.

Preambuła podstawy programowej zawiera także wiele wskazówek organizacyjnych dotyczących realizacji uczniowskich projektów. Mogą one mieć charakter przedmiotowy lub ponad-przedmiotowy i angażować rodziców oraz interesariuszy z lokalnego środowiska. Uczniowie mogą je realizować indywidualnie i zespołowo. To zmiana – obowiązkowy projekt gimnazjalny musiał mieć charakter zespołowy. To oczywiście nie wykluczało dotąd możliwości realizacji projektów indywidualnych, ale nie mogły być one wpisane na świadectwie:

Projekty swoim zakresem mogą obejmować jeden lub więcej przedmiotów. Pozwalają na współdziałanie szkoły ze środowiskiem lokalnym oraz na zaangażowanie rodziców uczniów. Projekty mogą być wykonywane indywidualnie lub zespołowo.

Oczywiście projekt zespołowy ma wiele dodatkowych walorów i warto, by uczniowie go realizowali. W dorosłym życiu umiejętność współpracy będzie im bardzo przydatna. Projekt indywidualny nie stoi w opozycji do zespołowego − realizowany samodzielnie świetnie może zafunkcjonować na przykład jako jedna z metod rozwijania uczniowskich uzdolnień.

Podobnie jak w gimnazjum, uczniowie szkoły podstawowej mają realizować projekt przy wsparciu nauczyciela – opiekuna. Daje to nauczycielowi szansę na indywidualizowanie pracy i różnicowanie wymagań od uczniów. To bardzo ważny aspekt pracy projektowej. Długo pokutował mit, że projekty są raczej dla uczniów zdolnych. A przecież każdy, także uczeń o mniejszym potencjale, może w działaniu projektowym znaleźć dla siebie obszar. Czasem

wręcz dopiero wtedy odkrywa swoje mocne strony i predyspozycje, gdyż ma możliwość popracować w niekonwencjonalny sposób.

Siedząc w ławce, nie ma wielu szans na ujawnienie na przykład swoich talentów organizacyjnych czy technicznych: Uczniowie podczas pracy nad projektami powinni mieć zapewnioną pomoc nauczyciela – opiekuna. Nauczyciele korzystający z metody projektu mogą indywidualizować techniki pracy, różnicując wymagania.

Nauczyciel ma też możliwość wyboru treści do realizacji metodą projektu (samodzielnie lub z uczniami):

Wyboru treści podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, które będą realizowane metodą projektu, może dokonywać nauczyciel samodzielnie lub w porozumieniu z uczniami.

Wydaje się, że znacznie korzystniej jest, gdy uczniowie współdecydują o tym, czym się będą zajmować. To bardzo wzmocni ich motywację do pracy, gdyż będzie to ICH projekt.

Autorzy podstawy zakładają dużą elastyczność w zakresie czasu realizacji projektów oraz ich organizacji w szkole. Wskazują na możliwość rezygnacji na pewien czas z tradycyjnych lekcji na rzecz swobodnej realizacji projektów:

Projekt, w zależności od potrzeb, może być realizowany np. przez tydzień, miesiąc, semestr lub być działaniem całorocznym. W organizacji pracy szkoły można uwzględnić również takie rozwiązanie, które zakłada, że w określonym czasie w szkole nie są prowadzone zajęcia z podziałem na poszczególne lekcje, lecz są one realizowane metodą projektu.

Warto podkreślić, że długie projekty są trudniejsze w realizacji – trudno przez wiele miesięcy podtrzymać zapał i motywację uczniów. Warto więc zaczynać od małych, krótko trwających projektów, zwłaszcza gdy nauczyciel jest mało doświadczony a uczniowie są młodsi.

Trudno wyobrazić sobie dzisiaj projekty edukacyjne bez wykorzystania nowoczesnych technologii. Autorzy nie zapomnieli o tym ważnym aspekcie uczniowskich działań, wskazując wyraźnie taką potrzebę:

Przy realizacji projektu wskazane jest wykorzystywanie technologii informacyjno-komunikacyjnych.

W tym zakresie możliwości z każdym rokiem wzrastają, gdyż postęp technologiczny umożliwia zastosowanie coraz to nowych narzędzi i aplikacji.

Projekt znakomicie wpisuje się w cele kształcenia w szkole podstawowej:

- wprowadzanie uczniów w świat wartości, w tym ofiarności, współpracy, solidarności, altruizmu, patriotyzmu i szacunku dla tradycji, wskazywanie wzorców postępowania i budowanie relacji społecznych, sprzyjających bezpiecznemu rozwojowi ucznia (rodzina, przyjaciele);
- wzmacnianie poczucia tożsamości indywidualnej, kulturowej, narodowej, regionalnej i etnicznej;

- formowanie u uczniów poczucia godności własnej osoby i szacunku dla godności innych osób;
- rozwijanie kompetencji, takich jak kreatywność, innowacyjność i przedsiębiorczość;
- rozwijanie umiejętności krytycznego i logicznego myślenia, rozumowania, argumentowania i wnioskowania;
- ukazywanie wartości wiedzy jako podstawy do rozwoju umiejętności;
- rozbudzanie ciekawości poznawczej uczniów oraz motywacji do nauki;
- wyposażenie uczniów w taki zasób wiadomości oraz kształtowanie takich umiejętności, które pozwalają w sposób bardziej dojrzały i uporządkowany zrozumieć świat;
- wspieranie ucznia w rozpoznawaniu własnych predyspozycji i określaniu drogi dalszej edukacji;
- wszechstronny rozwój osobowy ucznia przez pogłębianie wiedzy oraz zaspokajanie i rozbudzanie jego naturalnej ciekawości poznawczej;
- kształtowanie postawy otwartej wobec świata i innych ludzi, aktywności w życiu społecznym oraz odpowiedzialności za zbiorowość;
- zachęcanie do zorganizowanego i świadomego samokształcenia opartego na umiejętności przygotowania własnego warsztatu pracy;
- ukierunkowanie ucznia ku wartościom.

Nauczyciele, stwarzając uczniom możliwość pracy metodą projektu, będą realizować większość z powyższych celów, które w podstawie zapisano. **Projekt, jak przystało na „królową metod", znakomicie się też wpisuje w zapisy preambuły podstawy dotyczące najważniejszych umiejętności rozwijanych w szkole podstawowej:**

- sprawne komunikowanie się w języku polskim oraz w językach obcych, w tym występowanie przed publicznością;
- efektywne porozumiewanie się w różnych sytuacjach, prezentowanie własnego stanowiska, z uwzględnieniem doświadczeń i poglądów innych ludzi;
- praca w zespole i społeczna aktywność;
- sprawne i odpowiedzialne posługiwanie się technologiami informacyjno-komunikacyjnymi w procesie uczenia się oraz w prezentowaniu własnych dokonań;
- poszukiwanie, porządkowanie, krytyczna analiza oraz wykorzystanie informacji z różnych źródeł;
- gotowość do twórczej i naukowej aktywności uczniów oraz zaciekawienie ich otaczającym światem;
- rozwiązywanie problemów, również z wykorzystaniem technik mediacyjnych;
- aktywny udział w życiu kulturalnym szkoły, środowiska lokalnego oraz kraju.

Podsumowując, należy stwierdzić, że nie zadajemy sobie pytania „czy", ale „jak" realizować projekty w szkole podstawowej. Po latach doświadczeń w gimnazjach (i nie tylko) nauczyciele nabrali pewnej wprawy. Wiedzą już, na jakie bariery można się natknąć i jak minimalizować te zagrożenia. Jest też sporo dobrych praktyk i publikacji na ten temat, bo metoda z powodzeniem była realizowana na wszystkich etapach edukacyjnych, nawet z najmłodszymi uczniami. A więc kolejny mit, że projekt jest odpowiedni tylko dla starszych, został obalony. Im wcześniej uczniowie wdrożą się do tego sposobu pracy, tym lepiej. Zapewne młodsi będą

potrzebowali więcej wsparcia ze strony nauczyciela, ale nie należy tego mylić z wyręczaniem. Nauczyciel musi uznać swoją drugoplanową rolę i po prostu pozwolić uczniom działać. To paradoksalne, że powszechnie słyszy się narzekanie na brak samodzielności u uczniów, a jednocześnie niewiele stwarza się im możliwości, aby mogli tacy być.

Fińskie podejście do tego typu projektów edukacyjnych, organizacji wydarzeń angażujących młodzież wydaję się być doskonałą inspiracją możliwą do realizacji w polskiej rzeczywistości szkolnej z uwagi na fakt zapisów w nowej podstawie programowej. Wycofanie obowiązku realizacji projektów edukacyjnych może powodować ich zupełny brak w szkołach stąd poniższy pomysł może stanowić jednak dobrą praktykę, którą warto wdrożyć.

4.3.2. Scenariusz organizacji festiwalu - pomysł na realizację dużego projektu edukacyjnego lub animacji lokalnej promującej czytelnictwo – element współpracy biblioteki publicznej ze szkołami w Finlandii

Ciekawym pomysłem zaczerpniętym ze współpracy z fińskimi szkołami i biblioteką jest organizacja tematycznego festiwalu rodzinnego, tym razem na kanwie serii Książek autorstwa J.K Rolling o Harrym Potterze.

Celem przygotowania wydarzenia przez bibliotekę publiczną była promocja czytelnictwa w szerokich kręgach rodzinnych w powiązaniu z założeniami kształtowania wszelkich kompetencji u uczniów w tym w uszczegółowieniu: współpracy w grupie, umiejętności planowania, komunikacji, kompetencji społecznych, inicjatywności, kreatywności, przedsiębiorczości. Wartość dodaną wydarzenia jest stworzenia warunków do rozwoju pasji , zainteresowań uczniów, stworzenie im możliwości prezentacji swoich talentów, co również wiąże się z kształceniem postaw samodzielności, odpowiedzialności i wzrostu samooceny.

Promocja festiwalu odbywa się za pośrednictwem Facebooka, strony głównej biblioteki i Instagrama. Festiwal zwykle odbywa się w sobotę i trwa 3 godziny. Przygotowania do festiwalu mogą trwać od miesiąca do 4 miesięcy.

W organizację wydarzenia zaangażowani są głównie uczniowie przy szerokim udziale pracowników biblioteki miejskiej, nauczycieli, rodziców, przedstawicieli różnych instytucji. Do współpracy zaproszone zostają okoliczne instytucje społeczno-kulturalne takie jak biblioteka publiczna, szkoła artystyczna, szkoła teatralna, szkoła muzyczna, organizacje charytatywne oraz lokalni animatorzy.

Uczestnicy w tym zarówno dorośli jak i dzieci zachęcani są do przebierania się za postacie Hogwartu. W festiwalu uczestniczy około 600 uczestników. Festiwal jest bardzo ciepło przyjęty a opinie klientów wyrażają chęć uczestnictwa w kolejnym wydarzeniu tego

typu. Wszyscy pracownicy zaangażowani w projekt w tym w szczególności nauczyciele, przedstawiciele biblioteki i szkół realizują projekt w trakcie swoich godzin pracy. Uczniowie również realizują prace projektową w ramach i w czasie szkolnych zajęć.

Scenariusz festiwalu :
Podzieleni na grupy robocze uczniowie oraz wszyscy uczestniczący w przygotowaniach festiwalu, wybierają, wymyślają, proponują zadania do realizacji najczęściej w grupach różno-wiekowych i różno-instytucjonalnych. Uczniowie szkół podstawowych mają możliwość współpracy z uczniami ze szkół artystycznych, muzycznych, z przedstawicielami organizacji charytatywnych, przedstawicielami biblioteki. Określone zostają odpowiedzialności oraz liderzy grup. W grupach przygotowuje się wspólnie plan działania. Pracownicy biblioteki odpowiedzialni są za nadzór nad pracami wszystkich grup roboczych. Organizują około 3-4 spotkań organizacyjnych z każdą grupą. Następnie grupy pracują nad zadaniem i przygotowaniem np. występu muzycznego.

Grupy robocze przygotowują poszczególne wydarzenia, animacje

- Występ muzyczny (utwory będące ścieżką dźwiękową do filmów o Harrym Potterze), np. Motyw Jadwigi (przygotowują uczniowie Szkoły Muzycznej oraz uczniowie szkół podstawowych/gimnazjów)

- Warsztaty – prace plastyczne w tym wykonywanie strojów o tematyce Harry'ego Pottera (przy bibliotece - przygotowują uczniowie Szkoły Plastycznej oraz uczniowie szkół podstawowych),

- Warsztaty animacji - przygotowują uczniowie Szkoły Plastycznej oraz uczniowie szkół podstawowych

- Warsztaty mikstur - wszystkie eliksiry były do picia - przygotowują uczniowie Szkoły Plastycznej,

- Escape room - przy bibliotece, przygotowują pracownicy biblioteki wraz z uczniami delegowanymi ze szkół oraz nauczycielami, zapisy przed festiwalem przez e-mail (5 grup, każda po 6 osób), 30 minut na rozwiązanie zagadki (4 łamigłówki), dyplomy dla wszystkich uczestników,

- organizacja stoisk sprzedaży cukierków i innych towarów (Harry Potter z udziałem organizacji charytatywnej oraz udziałem uczniów ze szkół)

- improwizowany spektakl teatralny uczniów Szkoły Teatralnej z udziałem uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych

Zdjęcia: Biblioteka Publiczna Valkeakoski, Finlandia - Festiwal rodziny na kanwie serii książek autorstwa J.K Rolling o Harrym Potterze

Podczas trwania imprezy otwarta jest również sala gier w bibliotece. Udostępniane są gry o tematyce Harry'ego Pottera na PS4 i Xbox One, a także gry planszowe i karciane, gdzie można rodzinnie spędzać czas. Przez cały czas trwania festiwalu dostępne są wystawy książek, listy „co czytać" (ukształtowane tak, aby wyglądały jak zakładka):

- Co należy przeczytać, jeśli jesteś Gryfonem, Ślizgonem, Hufflepufem, Ravenclawem (wszystkie domy Hogwartu) - listy sporządzają uczniowie z uwzględnieniem wartości/cech charakterystycznych lub wyznawanych przez postacie książkowe przynależące do powyższych grup/domów. Uczniowie aby przygotować taką listę książek muszą na podstawie treści książki zidentyfikować wartości i cechy cenione przez poszczególne postacie np.' Ślizgoni' – cechujący się sprytem, zaradnością, przebiegłością, 'Gryfoni '- odwagą, męstwem, szczerością, szlachetnością, lub inni charakteryzujący się inteligencją, mądrością, kreatywnością, oryginalnością, sprawiedliwością, wierność, uprzejmością i pracowitością.
- Lista literatury sci-fi i fantasy dla dorosłych
- Lista konsol fantasy i gier planszowych z kolekcji biblioteki Valkeakoski
- Foto-budki z motywami fantasy i Harry'ego Pottera

Smaczku całej imprezie dodały przyciemnione światła i tematyczne dekoracje. Nikt z organizatorów zarówno młodzieży jak i dorosłych nie stroni od noszenia kostiumów i akcesoriów w stylu Harry'ego Pottera (szaliki, peleryny, spiczaste kapelusze). Obserwowany wpływ wydarzenia na czytelnictwo: efekt natychmiastowego znikania książek z półek biblioteki.

4.4. Gaming room - rozwiązanie łączące promocję czytelnictwa, technologię i świat wirtualny

Media głównego nurtu w Polsce prześcigają się ostatnio w doniesieniach o zgubnym wpływie gier wideo. Po spotkaniach i rozmowach z przedstawicielami biblioteki fińskiej, można odnieść wrażenie że nie taki diabeł straszny, a gry nie tyle nie szkodzą, ale nawet stymulują rozwój. W Finlandii problem uzależnienia od tego typu formy spędzania czasu i rozrywki również istnieje a i dorośli zdają sobie sprawę z negatywnych skutków grania. Finowie podkreślają jednak fakt, że gra nigdy nie jest jedynym czynnikiem wpływającym na czyjąś dysfunkcję. Ważna jest rodzina, środowisko w tym szkolne i szereg innych elementów, z których gry wideo są tylko małą cząstką. Należy też podkreślić fakt, że podejście finów jest bardziej otwarte i wychodzą z założenia, że gier nie należy się bać a nadmierne ograniczenia powodować będą skutek odwrotny. **Zdaniem przedstawicieli fińskiego partnera "większość gier ma szanse pozytywnie wpłynąć na rozwój poznawczy dziecka, wymaga uruchomienia wielu procesów poznawczych". Rozwija postrzeganie, logiczne myślenie, kojarzenie, podejmowanie szybkich decyzji, wyobraźnię przestrzenną, języki czy dostarcza wielu informacji o świecie.**
Stąd też pomysł na promocję czytelnictwa poprzez uruchomienie Sali Gier w bibliotece publicznej.

Jest to idea łącząca promocję czytelnictwa, technologię i świat wirtualny, który tak chętnie odwiedzają właśnie dzieci, choć i nie tylko.

Przykładowe wyposażenie takiej Sali to:
PlayStation 4 (+ 4 kontrolery)
Xbox One S (+ 2 kontrolery)
Nowa przenośna konsola Nintendo 2DS XL
HTC Vive i PSVR — zestawy słuchawkowe rzeczywistości wirtualnej (+ 2 kontrolery Move Motion)

Sala do gier może być również wyposażona w zestaw do gry zespołowej, takiej jak, curling[7], lub minigolf czy bule. To opcja dla uczniów czekających na swoją kolej podczas wydarzeń w 'otwartej przestrzeni gry'. Biblioteka ustala rekomendacje wiekowe dotyczące gier wideo. W Sali dostępne mogą być ulotki lub plakaty przedstawiające dostępne gry jak i informację dla rodziców o zaleceniach wiekowych.

Opis działania pokoju gier (poza pandemią):
Osoby korzystające muszą rezerwować pokój w punkcie obsługi klienta za pomocą karty bibliotecznej (w ten sposób można zweryfikować ich wiek i nawiązać kontakt, jeśli coś stanie się z grami lub konsolami).
Zestawy słuchawkowe rzeczywistości wirtualnej są dostępne tylko dla klientów powyżej 12 roku życia. Czas gry to jedna godzina dziennie, (lub mniej dla początkujących). Dozwolona jest tylko jedna rezerwacja w danym czasie na jeden tydzień.

Gaming Room oferuje kolekcję gier odpowiednich dla wszystkich grup wiekowych, w które uczestnicy mogą grać w pokoju gier. Gry przechowywane są na stanowisku obsługi klienta. Korzystający uczniowie muszą wypożyczać gry, w które chcą zagrać z kartą biblioteczną i zwrócić gry po ich sesji. Biblioteka organizuje również dni otwarte dla dzieci z poza danej szkoły lub dorosłych, np. we współpracy z lokalnymi organizacjami młodzieżowymi. Wydarzenia w otwartej przestrzeni gier to szansa dla uczniów na wypróbowanie gier lub nowych gier i interakcję z innymi - lub znalezienia przyjaciół do zabawy. Rezerwacja nie jest wymagana – każdy jest mile widziany. Opiekun jest cały czas obecny: pomaga w grach, udziela porad, jest menadżerem czasu, słuchaczem, współgraczem itp.

Wydarzenia w otwartej przestrzeni gry nie mają ograniczeń wiekowych. Nie jest wymagane wcześniejsze doświadczenie w grach. Zarówno doświadczeni gracze, jak i początkujący mogą korzystać z otwartej przestrzeni gier. Mile widziani są dzieci z rodzicami. W tygodniach szkolnych dzieci przychodzą do pokoju gier, aby spędzić czas, zanim rodzice je odbiorą.

Dobór gier zależy od ich dostępności i możliwości budżetowych jednocześnie (podobnie jak i książki) powinien uwzględniać preferencje i zainteresowania dzieci i młodzieży. Dodatkowo sala jest wyposażona w różnorodne gry planszowe. Gaming Room oferuje również gry do wypożyczenia do domu. Regulamin sali gier g zawiera zasady użytkowania.

Przykładowe zasady regulaminu:
„Wpuszczani są tylko klienci, którzy zarezerwowali pokój. Prosimy nie wpuszczać do pokoju osób postronnych.
Jedzenie i napoje nie są dozwolone w pokoju gier w celu utrzymania urządzeń w czystości.
Proszę zostawić buty i odzież wierzchnią na wieszaku poza salą gier.

[7] Gra zespołowa, popularna w krajach skandynawskich, rozgrywana na lodzie, a w bibliotece na podłodze.

Gracze są odpowiedzialni za gry i urządzenia podczas dokonywania rezerwacji.
Pod koniec czasu gry urządzenia zostaną sprawdzone przez obsługę. Proszę zwrócić grę lub gry, w które grałeś, w biurze obsługi klienta po upływie czasu gry. Możesz zostawić kontrolery, gogle VR i piloty w pokoju gier. Prosimy o zgłoszenie się do personelu po opuszczeniu sali gier. Jeśli złamiesz zasady, zostaniesz wykluczony z pokoju.
Co najważniejsze: baw się dobrze!"

Powyższy pomysł na organizację 'Otwartej przestrzeni gier' w tym rodzinnych gier planszowych jest doskonałą inspiracją do wspólnego, rodzinnego spędzania czasu, nawiązywania znajomości, rozwoju zdolności poznawczych dzieci, realizacji pasji i zainteresowań. Taki salon gier to również sposób na 'odczarowanie' postrzegania gier jako czegoś co niszczy i uzależnia a wręcz przy rozsądnie wybieranych pozycjach i mądrych ograniczeniach czasowych stanowi sposób na pokazanie dobrych stron i możliwości pozyskiwania wiedzy i informacji z tego typu technologii.

Zdjęcia: Biblioteka Publiczna Valkeakoski, Finlandia – Gaming room

4.5. Mobilna biblioteka

Zdjęcie: Mobilna biblioteka Walle - Valkeakoski, Finlandia

Mobilna biblioteka jest coraz bardziej popularną w Finlandii formą promocji czytelnictwa i dowodem na przełamywanie dystansu oraz wychodzeniem wprost do czytelników. Stanowi ciekawą odskocznię od typowej biblioteki zlokalizowanej w pomieszczeniach. W okręgu Valkeakoski od kilku lat przy szkołach i przedszkolach a także w wielu miejscach publicznych - na ulicach i specjalnie przystosowanych przystankach - można spotkać autobus Bibliotekę. Co więcej autobus nie tylko dowozi książki dla osób, które chcą je wypożyczyć ale także proponuje dodatkowe atrakcje jak np. wystawy prac dzieci, możliwość spotkań, zaczerpnięcia porad bibliotekarza.

Zdjęcia: Wnętrze mobilnej biblioteki - Valkeakoski, Finlandia

Mobilna biblioteka odwiedza szkoły i przedszkola w godzinach porannych - wg planowanych wcześniej harmonogramów, dostępnych na stronach internetowych biblioteki publicznej. Popołudniami natomiast odwiedza inne grupy zorganizowane, zatrzymuje się na przystankach, które są odpowiednio oznakowane i widoczne. Jeśli pojawiają się prośby o dodatkowe przystanki - są akceptowane i wprowadzane do harmonogramu.

Zdjęcie: Przystanek mobilnej biblioteki - Valkeakoski, Finlandia

W razie potrzeby autobus biblioteczny dostarcza paczki tematyczne książek do przedszkoli, szkół, grup opieki dziennej – co ciekawe zamówienia można również realizować poprzez formularze zamówień na stronie internetowej Biblioteki.

4.6. Reading diploma - pomysł na projekt

Biblioteka publiczna w Valkeakoski realizuje projekt, którego celem jest motywacja uczniów i zachęcanie do sięgania po różne gatunki literatury. Dodatkowo założeniem projektu jest poprawa umiejętności czytania i wzbudzenie zapału do czytania. Uczniowie otrzymują dyplomy za przeczytanie minimum 6 książek w roku szkolnym w szkole podstawowej i 7 w gimnazjum. Dodatkowo przeczytaniu każdej książki towarzyszy wykonanie 1 zadania np. narysowanie głównej postaci/bohatera książki.

Pomysł ten wprowadza również dzieci w sferę różnego rodzaju książek: beletrystyki, w tym powieści, bajek, książek obrazkowych, wierszy, komiksów i literatury faktu. Biblioteka przygotowuje specjalne Książeczki zadań dla uczniów. Przygotowano odrębną książeczkę zadań dla szkoły podstawowej jak i dla gimnazjum. Obszary proponowanych zadań nie dotyczą konkretnych treści i faktów z książki, ale głównie mają na celu pobudzić wyobraźnię ucznia, uruchomić emocje, zmysły z wykorzystaniem różnych środków przekazu. Uczniowie mają bowiem narysować głównego bohatera, napisać do niego listy, maile, stworzyć komiks, zmienić zakończenie historii, dopisać ciąg dalszy historii. Uczniowie mają również możliwość oceny przeczytanej książki i wyrażania negatywnych opinii w ramach zadań, mogą wyrazić opinię na temat czy tytuł i okładka są adekwatne do treści książki, mogą sami zaprojektować okładkę, napisać list do autora, wyszukać 10 śmiesznych słów z książki. Zadania te celują w kształtowaniu kreatywności, inicjatywności, umiejętności formułowania własnych opinii w tym negatywnych, wyrażaniu emocji. **Celem zadań nie jest sprawdzanie szczegółowej wiedzy o przeczytanej książce, co często spotykane jest w polskich szkołach a co tak bardzo zniechęca uczniów do czytania.** Zadania są ciekawe i łączą wiedzę z różnych obszarów i przedmiotów w tym w szczególności wiedzę i umiejętności wykorzystania ICT. Przykładem tego może być stworzenie w PowerPoint prezentacji, wideo np. stworzenie zwiastuna książki, nagranie zwiastuna filmu na podstawie książki. Zadania często mają charakter małych projektów edukacyjnych. Dodatkowo uczniowie mają swobodę wymyślenia swojego własnego zadania w porozumieniu z nauczycielem. Przykładowe zadania dla klas gimnazjalnych to: stworzenie blogu czytelniczego, gdzie uczeń prezentuje swoje doświadczenia co do przeczytanych książek, uczniowie mają wymyślić nazwę i zaprojektować grafikę, mogą zainscenizować lub zrobić coś na wzór wydarzeń, postaci książkowych.

Obszary proponowanych zadań nie dotyczą konkretnych treści i faktów z książki, ale głównie mają na celu pobudzić wyobraźnię ucznia, uruchomić emocje, zmysły z wykorzystaniem różnych środków przekazu.

Poniżej przestawiamy listę przykładowych zadań:

- **upiec ciasto, które lubił główny bohater,**
- **zrobić fryzurę jaką nosi postać z książki,**
- **stworzyć krzyżówkę z 20-30 słów ze słowami powiązanymi z książką,**
- **stworzyć grę terenową na podstawie książki z innymi uczniami,**
- **wcielić się w postać reportera i przygotować wywiad z główną postacią,**

- **przedstawić treść książki w innej formie np. za pomocą wiersza czy piosenki, teledysku,**
- **stworzyć rysunki do książki,**
- **stworzyć komiks w języku obcym np. w jęz. angielskim na podstawie książki,**
- **stworzyć reklamę, plakat reklamowy dla książki,**
- **stworzyć kolaż zdjęć tak aby nawiązywał do książki i opisać w jaki sposób nawiązują one do głównego bohatera i wydarzeń.**

Biblioteka tworzy własne dyplomy czytelnicze dla szkół. Istnieją specjalne listy książek dla każdego poziomu klasy. Istnieją również listy książek dostosowane do tych uczniów, którzy mają trudności z czytaniem.

Przykładowe dyplomy i książeczki zadań:

Załącznik 1 - przykładowy dyplom czytelniczy - diploma_1grade

Załącznik 2 - przykładowy dyplom czytelniczy - diploma_2grade

Załącznik 3 - przykładowy dyplom czytelniczy - diploma_9grade

Załącznik 4 - książeczka zadań dla szkoły podstawowej (Task booklet for primary school) - przykładowe zeszyty ćwiczeń i karty pracy, scenariusze zadań

Załącznik 5 - książeczka zadań dla gimnazjum (Secondary school reading diploma notebook) - przykładowe zeszyty ćwiczeń i karty pracy, scenariusze zadań

Załącznik 6 – Readingdiploma – film instruktażowy
https://www.youtube.com/watch?v=9XzzALPpzuA

4.7. Program zachęcający do czytania - dobra praktyka motywacji dla 'nieczytających'

Czym jest zachęta do czytania? Program biblioteki publicznej zachęcający do czytania jest skierowany do młodych osób dorosłych w wieku 15-35 lat z niskimi umiejętnościami czytania i pisania. Niskie umiejętności czytania i pisania są zwykle wynikiem małej ilości czytania.
Istnieje kilka powodów, dla których ludzie nie czytają:

- nie mają czasu na czytanie,
- nie są zainteresowani czytaniem,
- mają trudności z koncentracją,
- mają trudności z czytaniem (np. dysleksja).

Projekt Lukemattomat mahdollisuudet („**niezliczone możliwości dla nieczytających")** zajmuje się problemem nieczytania. Biblioteka opracowuje nowe podejścia

w zakresie umiejętności czytania i pisania młodych dorosłych. Szkolenie instruktorskie w zakresie zachęcania do czytania jest na to jedną z metod. [8]

Efektywny program zachęcający do czytania odpowiada na pytanie: Jak dotrzeć i zmierzyć się z młodymi dorosłymi. Do młodych dorosłych, którzy nie korzystają często z biblioteki i nie znają się na czytaniu, można dotrzeć np. w szkołach, w miejscach spotkań, w różnych grupach resocjalizacyjnych, a także za pośrednictwem służb zatrudnienia i instytucji edukacyjnych. Wychodzi się z założenia, że na początku należy zorganizować warsztaty z pomysłami, aby zapoznać się z instruktorem i nową grupą. Podczas warsztatów instruktor biblioteczny (doradca czytelniczy) poznaje zainteresowania, mocne strony, potrzeby i nawyki czytelnicze grupy docelowej. Warsztaty z pomysłami pomagają instruktorowi dowiedzieć się, jakie inspirujące treści zaoferować grupie.

Przed spotkaniami warto skontaktować się z organizatorem grupy (np. nauczycielem). Osoby pracujące regularnie z grupami są w stanie opowiedzieć o swoich zajęciach i nawykach. Na warsztatach poświęconych pomysłom czas spędzany jest z uczestnikami w dobrze im znanej przestrzeni, a pewność siebie buduje się poprzez lekką rozmowę i być może filiżankę kawy. Rekomendowane jest ok. 1-3 spotkań. Struktura spotkań jest ustalana indywidualnie dla każdej grupy. Kluczem jest dyskusja - w ten sposób uczestnicy czują się wysłuchani i mają wrażenie, że instruktor im pomaga.

Warsztaty pomysłów mogą obejmować: pisanie aforyzmów o czytaniu, pisanie listu do nieznajomego, pisanie w księdze przyjaźni, rysowanie autoportretu i tak dalej. Po warsztatach pomysłowych można zorganizować inne warsztaty - na przykład szkolenia tekstowe i warsztaty kreatywnego pisania. Proponowane warsztaty kreatywne: warsztaty poetyckie (pisanie wierszy), pisanie opowiadania w siedmiu zdaniach itp. Warsztaty tekstowe mogą obejmować takie tematy jak: napisanie recenzji filmu, zrobienie quizu itp.

Jak działa program zachęcający do czytania w bibliotece Valkeakoski?

W skrócie na początku programu zachęcania do czytania ważne jest, aby poznać grupę/osoby, które mamy zachęcać i motywować do czytania. Nauczyciel/ instruktor w pierwszym etapie powinien się dowiedzieć jakie są zainteresowania i potrzeby tej grupy.
Powinien wyznaczyć sobie cele dla swoich sesji treningowych, przejrzeć i ocenić cele po szkoleniu, czy zostały osiągnięte i w jakim stopniu. Cele sesji treningowych muszą być wystarczająco proste - na przykład: każdy czyta jedną książkę, każdy wybiera książkę itp.
Bardzo ważne jest, aby uzyskać informacje zwrotne na temat swoich sesji treningowych
Zapamiętaj kolejność: Najpierw kilka warsztatów pomysłowych, potem trening tekstowy, warsztaty sztuki słowa i trening kreatywnego pisania w osobnych warsztatach.

Scenariusz programów treningu czytania dla opornych - przykłady zajęć prowadzonych przez instruktorów bibliotecznych:

Trening 1. Pierwsze poznanie się

[8] *Projekt jest koordynowany przez Uniwersytet Nauk Stosowanych w Turku. Inne organizacje zaangażowane w projekt to Uniwersytet Jyväskylä, Uniwersytet Nauk Stosowanych Seinäjoki oraz biblioteki miejskie w Turku i Seinäjoki.*

Nauczyciel / oragnizator tworzy ankietę za pomocą Formularzy Google, aby zebrać wstępne informacje. Ankieta zawiera pytania typu: czego oczekujesz od programu zachęcającego do czytania, co zwykle czytasz itp. W związku z pandemią COVID-19 zorganizowano pierwsze warsztaty i sesje wprowadzające online. Ta część ma na celu poznanie zainteresowań uczestników danej grupy i przygotowanie tematów kolejnych spotkań, np. zwierzęta, ulubione potrawy, zainteresowania, potrzeby takie jak przyjaźń, miłość.

Trening 2. Sesja zachęcająca do pierwszego czytania

Studenci/uczniowie piszą swoje wiersze. Mogą wykorzystać program do pisania wierszy np. robota poety The Nighters. Swoje wiersze piszą w notatnikach w Google Jamboard. Są zaproszeni do ułożenia kilku aforyzmów na temat czytania. Wypełniają zdania w aplikacji AWW (tablica internetowa). Mogą zagrać w grę o Bibliotece Publicznej Valkeakoski. W ten sposób poznają ofertę Biblioteki Publicznej Valkeakoski i oswajają się z tym miejscem. Gra zawiera informacje o usługach biblioteki, takich jak e-booki, usługi wypożyczania itp. Gra została zaprojektowana na platformie Seppo.

Trening 3. Sesja zachęty do drugiego czytania

Nauczyciel/organizator tworzy dokument Word zawierający krótkie wskazówki dotyczące książek i obrazy okładek książek. Zadaniem uczniów jest wybrać książki, które chcieliby przeczytać. Muszą wybrać 4 książki i napisać krótki komentarz, czy chcą czytać książkę, czy nie i czy poleciliby książkę swojemu przyjacielowi. Piszą swoje wskazówki dotyczące książek w notatnikach w Google Jamboard.

Trening 4. Sesja zachęcająca do trzeciego czytania (pierwsza sesja w realu - Valkeakoski Vocational College)

Grupa poznaje się „w prawdziwym życiu". Nauczyciel/ organizator wykorzystuje karty „Nordic Power Animals", aby się poznać. Każdy musi wybrać zwierzę mocy, przedstawić się i opowiedzieć innym, jak się czuje. Następnie prowadzący stosuję metodę Book Tasting czyli „próbowanie" książek zgromadzonych na stole (dobór książek zgodny z zainteresowaniami i informacjami o uczestnikach grupy, zebranymi na wcześniejszych etapach). Na początku każdy uczeń wybiera jedną książkę. Czytanie rozpoczyna się, gdy wszyscy wybiorą jedną książkę i trwa trzy minuty. Następnie wszyscy piszą tytuł książki i dwa krótkie komentarze do książki: Czy przeczytałbyś książkę – dlaczego? Czy poleciłbyś książkę swojemu przyjacielowi – dlaczego? Potem wszyscy zwracają książki i wybierają drugą. Wskazówki uczestników zamieszczane są na tablicy i czytane głośno przez prowadzącego. Na koniec grupa otrzymuje ulotki o bibliotece.

Trening 5. Informacje zwrotne/ocena

Etap polega na utworzeniu ankiety za pomocą Formularzy Google. Uczniowie przekazują prowadzącemu informacje zwrotne wyrażając co im się podobało a co nie i czego chcieliby więcej podczas treningów. W ostatniej sesji „na żywo" można również zapytać o to jak czuli się na zajęciach współpracując z prowadzącym. Niektórzy uczniowie powiedzieli, że otrzymali dobre wskazówki dotyczące książek, które mogliby przeczytać.

Model poradnictwa czytelniczego jest narzędziem wspierającym umiejętności czytania i entuzjazm młodzieży i dorosłych w fińskich bibliotekach. Model jest przeznaczony przede wszystkim do użytku przez biblioteki, ale jego elementy mogą być używane przez każdego, kto pracuje w poradnictwie i wsparciu dla dzieci i dorosłych a w szczególności dla nauczycieli.

Praca opiera się na zainteresowaniach, potrzebach i motywacji grupy docelowej, które są wyjaśniane poprzez pracę opartą na zainteresowaniach podczas **warsztatów pomysłów**. W pracy opartej na zainteresowaniach dobierana jest odpowiednia forma pracy: **warsztaty sztuki słowa**, **treningi tekstowe** lub **osobista nauka czytania**. Zaleca się jednak stosowanie różnych ćwiczeń zgodnie z życzeniami i potrzebami grupy.

Materiały dostępne do wykorzystania na treningach czytelniczych:

Załącznik 7 - Szablony/scenariusze ćwiczeń związane z treningiem czytania

4.8. 300 minute reading challenge

Kolejną inspiracją zaczerpniętą od naszego partnera jest 300-minutowe wyzwanie czytania, wymyślone przez studentów Związku Studentów Jääli. Zostało ono opublikowane w 2019 roku. W sumie opublikowano trzy części wyzwania. Metody czytania dla wszystkich trzech wyzwań są opracowywane przez same dzieci lub młodzież. W trzecim wyzwaniu ilustrację plakatu wykonuje również uczeń liceum. Wyzwanie nr 1 zostało stworzone dla młodszych dzieci, Wyzwanie nr 2 dla uczniów szkół średnich, a Wyzwanie nr 3 dla nieco starszej młodzieży. Wyzwania może jednak ukończyć każdy.

W wyzwaniu na czytanie uczestnik czyta przez 10 minut w różnych stylach/sytuacjach. Istnieje łącznie 30 różnych stylów/sytuacji czytania. W trzecim wyzwaniu czyta się 30 minut na raz, w dziesięciu różnych stylach/sytuacjach. Stylów/sytuacji czytania nie można łączyć w jednym czytaniu. Po ukończeniu wyzwania uczestnik czytał łącznie 300 minut. Niesamowite osiągnięcie!

Udziałem w wyzwaniu można się pochwalić na stronie biblioteki lub w mediach społecznościowych.

Załącznik 8 - Formularz wyzwania 300 minute reading challenge (interaktywny PDF*)*

Załącznik 9 - Plakat do druku A3 - 300 minute reading challenge

Załącznik 10 - Wideo marketingowe do mediów społecznościowych – https://www.ouka.fi/oulu/kirjastoreitti/300-minute-reading-challenge

Załącznik 11 - Formularz do druku: Wyzwanie z czytania nr 1 dla Szkoły Podstawowej

Załącznik 12 - Formularz do druku: Znajdź swój własny styl czytania, Wyzwanie z czytania nr 1 dla Szkoły Podstawowej

Załącznik 13 - Plakat do druku - Wyzwania Czytania, A5

Załącznik 14 – Formularz do druku: Wyzwanie z czytania nr 2 dla gimnazjum i klas 4–6

Załącznik 15 – Formularz do druku: Znajdź swój własny styl czytania, Wyzwanie z czytania nr 2 dla gimnazjum i klas 4–6

4.9. Obóz kreatywnego pisania „Powerful word" - wywiad z Minną Autio nauczycielem i organizatorem obozów kreatywnego czytania dla młodzieży (13-17 lat) i dorosłych w Valkeakoski

Pomysł pierwszego obozu zrodził się w 2012 roku. Jego nazwa została wybrana w drodze konkursu przez młodzież. Obóz kreatywnego pisania jest propozycją dla nastolatków, którzy pasjonują się pisaniem. Nie wymaga się od uczestników specjalnego przygotowania, wystarczy, że wezmą w nim udział i nauczą się czegoś nowego. Dzieci często uczestniczą w obozie co rok, z czasem przyjeżdżają już jako dorośli, którzy mają kontakt z pisaniem z racji zawodu (np. są dziennikarzami).

Obóz trwa 2 do 3 dni. Typowy dzień uczestników składa się z głównie z jedzenia i pisania. Kiedy dzieci się budzą od razu chętnie zaczynają pisać w oczekiwaniu na śniadanie. Dzieci piszą swoje opowiadania, pamiętniki, krótkie książeczki, wyrażają emocje i zapisują myśli. W trakcie pisania często słuchają muzyki w słuchawkach, mogą pisać tak jak chcą – mogą leżeć na materacach, mogą iść do ogrodu. Większość czasu spędzają na pisaniu, często trzeba ich odciągać od pisania żeby coś zjedli. Odzew po obozie od uczestników jest bardzo entuzjastyczny – od razu chcieliby się zapisać na następny rok.

Rady od naszego partnera dla tych, którzy chcieliby zorganizować podobne przedsięwzięcie są natury praktycznej: zapewnienie przekąsek, kawy i herbaty oraz dużej ilości książek uczestnikom (np. poezja, instrukcje dotyczące pisania, książki dla młodzieży) oraz bezpieczeństwo.

Przedstawicielka naszego partnera Minna daje również rady rodzicom i nauczycielom - jak zachęcić dzieci do czytania:

- czytaj dzieciom i czytaj sam

- czytaj z dziećmi, ponieważ każde dziecko lubi słuchać opowiadań
- zabieraj dzieci do biblioteki
- ucz przez dawanie dobrego przykładu
- miej książki wokół siebie, tak aby dziecko je widziało, brało do ręki, aby książki były częścią waszej przestrzeni.

Minna opowiada anegdotę ze swojego życia – jej mama od urodzenia Minny czytała codziennie na głos gazety, ponieważ był to jedyny sposób na zrobienie tego bez krzyku i płaczu małego dziecka.

Pomysł 'campów' może być elementem organizowanych w szkole wyjazdów, wycieczek, zielonych szkół. Jest doskonałą inspiracją do zaangażowania dzieci w twórczy proces a jednocześnie stanowi zachętę do czytania, poszukiwania, używania wyobraźni i wyrażania emocji.

Załącznik 16 – Wywiad z Miną Autio nauczycielem i organizatorem obozów kreatywnego czytania dla młodzieży (13-17 lat) i dorosłych

4.10. Storytelling - pomysły na zachęcanie dzieci w wieku 0 do 7 lat i ich rodziców do czytania i korzystania z usług bibliotecznych

Wizyta młodszych dzieci w bibliotece w Valkeakoski jest powiązana z opowiadaną historią (techniką storytelling), w której głównym bohaterem jest mały czerwony ptaszek zastanawiający się nad tematem „zimy" oraz bałwan, który kieruje czerwonego ptaka do biblioteki w poszukiwaniu informacji o „zimie". Grupy dzieci poruszają się po bibliotece przemierzając ścieżkę różnych zadaniach do zrealizowania. Bałwan zerkający z półki przedstawia treść zadań, opowiada różne historie. Za każde zadanie grupa otrzymuje jedną (tekturową) 'śnieżkę'. Zebrane śnieżki mają zostać przerobione na dzieła sztuki podczas zajęć, które zostaną sfotografowane i wyeksponowane w bibliotece.

Pomysły stosowane przez bibliotekę i nauczycieli w Valkeakoski mogą stanowić dobrą praktykę dla szkół, nauczycieli, rodziców. W polskich warunkach mogą odbywać się w porozumieniu z bibliotekami szkolnymi, nauczycielami, rodzicami. Mogą stanowić inspirację do zajęć bibliotecznych.

4.11. Dzień Rodziny w Bibliotece

Grupa docelowa: uczniowie/dzieci z rodzinami

Ma na celu podniesienie świadomości na temat wagi i znaczenia czytania jako takiego i czytania na głos dzieciom oraz jest doskonałą okazją aby poznać znanych pisarzy literatury dziecięcej.

Popołudnia z filmem

Grupa docelowa: rodziny z dziećmi w wieku od 0 do 7,8 lat
Celem tego przedsięwzięcia jest przyciągnięcie rodzin, zwłaszcza dzieci pozostających w domu, aby przyszły do biblioteki i jednocześnie zapoznanie ich z informacjami o znaczeniu czytania.

Rozmowa o książce

Grupa docelowa: przedszkolaki, pierwszoklasiści (6,7 lat)
Celem tego pomysłu jest to aby dzieci były podekscytowane czytaniem poprzez rozmowę o książce. Pomysł polega na przedstawieniu ciekawej książki w inspirujący sposób.

Bajki w języku obcym - nauka w świecie wyobraźni

Grupa docelowa: rodziny z dziećmi w wieku od 0 do 7 lat
Celem jest spowodowanie aby obcojęzyczne dzieci i ich rodziny odwiedzały bibliotekę oraz udzielanie informacji o dostępnych materiałach w różnych językach. Czytanie bajek w języku obcym małym dzieciom.

Bajki np.: po angielsku dla dzieci są układane w taki sposób, aby opowiedzieć historię w prosty sposób, przekazując maluchom nowe słownictwo i przyzwyczajając je do innego kontekstu kulturowego. Są to materiały pełne ilustracji, kolorów i ciekawych rozwiązań, dzięki którym dziecko przyswaja wiedzę mimowolnie, bawiąc się. Poznając kolejne historie i poszerzając swoją wyobraźnię, dzieci uczą się konstrukcji zdań.

Dlaczego czytanie bajek jest lepszym rozwiązaniem niż wypełnianie kolejnych zadań w podręcznikach do nauki języków? Ponieważ nie kojarzy się z obowiązkami. Maluchy, które nie chodzą jeszcze do szkoły, nie muszą radzić sobie z dużą ilością materiału do nauki i zadaniami domowymi. Jednak nieco większe dzieci, które wiedzą już, czym jest podręcznik i mają poczucie obowiązku, niechętnie otwierają kolejną książkę do nauki. Jednak przygotowane dla nich bajki kojarzą się ze światem wyobraźni i wybierając historię, która dziecko interesuje, dajemy mu ciekawostkę, która jednocześnie czegoś go nauczy.

4.12. Metody zachęcania młodzieży w wieku 15-18 lat do czytania

Dlaczego młodzi ludzie nie czytają?

Najczęściej brak zainteresowania książkami i czytaniem wynika ze złych wcześniejszych doświadczeń, trudności z koncentracją, braku podstawowych umiejętności czytania - np. dysleksja. W wyniku tych trudności spada motywacja a czytanie literatury jest często postrzegane w kręgach młodzieżowych jako trudne i obciążające. W następstwie młodzież zaczyna unikać czytania w jakiejkolwiek formie. Wielu nastolatków woli swój czas poświęcić na przeglądanie mediów społecznościowych czy Internetu.

Problem również w tym, że wizyta w bibliotece to tylko jeden z możliwych sposobów spędzania wolnego czasu, ponieważ istnieje wiele innych - być może bardziej kuszących

możliwości spędzania wolnego czasu dla młodzieży. A zatem kluczem jest zapewnienia młodzieży takich zajęć / usług bibliotecznych, którymi będą zainteresowani i będą chcieli spędzać w bibliotece swój wolny czas. Jak podkreśla nasz fiński Partner - nie należy zakładać z góry co zainteresuje młodzież lecz posłuchać ich potrzeb, zorganizować przestrzeń i czas do dyskusji na temat zainteresowań oraz stworzyć atmosferę współpracy. Dzięki wspólnemu planowaniu – razem z grupą, odpowiadaniu na potrzeby i zainteresowania uzyska się efekt pokonania oporu i wzbudzenia własnych chęci młodzieży do pierwszych kroków w odkrywaniu przygody czytelniczej. Warto dowiedzieć się jak poszczególne osoby w danej grupie młodzieży spędzają czas, co lubią robić, a co sprawia im trudność. Tutaj ogromne znaczenie ma wspólna praca nad diagnozą. Informacje można zbierać na różne sposoby: na przykład poprzez warsztaty, obserwację, zadawanie pytań, przeprowadzanie wywiadów – także z osobami z otoczenia. W wyniku przeprowadzonej diagnozy - warto zaproponować takie działania aktywizujące czytelnictwo, które będą skorelowane z potrzebami danej grupy. W trakcie dalszych prac mogą pojawić się nowe zainteresowania lub grupy docelowe. Warto zatem wypróbowywać nowe pomysły na zbieranie potrzeb oraz na nowe, lepiej dopasowane zajęcia.

Aby wesprzeć motywację młodych ludzi do czytania, ważne jest, aby wzmocnić ich własne postrzeganie umiejętności czytania co w praktyce oznacza tworzenie pozytywnych doświadczeń czytelniczych i sukcesów.

Pomysły zachęcające do odwiedzenia biblioteki, które były odpowiedzią na potrzeby młodzieży w Finlandii:

„Dzień gier" lub „impreza z grami w bibliotece" to sposób na zachęcenie młodych ludzi do czytania i zwiększenie ich umiejętności w zakresie wielopiśmienności. Propozycja grania zarówno w gry konsolowe jak i planszowe oraz możliwość zagrania w stare gry, podziwiania starych konsol do gier, porozmawiania z ekspertami i uzyskania wskazówek dotyczących gier, wysłuchania dyskusji panelowej i rywalizacji w grach. Wydarzenie sprzyja nawiązywaniu relacji z innymi graczami. Ponadto wydarzenie sprzyja przedstawieniu biblioteki jako wszechstronnego miejsca do spędzania wolnego czasu. Dlatego warto zapewnić ciekawe chwile, zadbać o aspekt społeczny oraz wyeksponować książki związane z grami (World of Warcraft, seria Wiedźmin, Minecraft, Dungeons and Dragons, Ready Player One).

Książki na podstawie filmów i filmy na podstawie książek. Młodzież może zainteresować się literaturą opartą na znanym i lubianym filmie. Jeśli film jest oparty na książce, warto również im go sprzedać np.: Harry Potter, Hunger Games, Lord of the Rings, Star Wars, Friends.

Dla osób z dysleksją polecanie książek napisanych łatwym językiem - prostszym w czytaniu i zrozumieniu niż tradycyjny język literatury. Jest to język, w którym zmodyfikowano strukturę, słowa i treść tekstu, aby mogła go zrozumieć nawet osoba z większymi zaburzeniami czytania lub osoba, która nie mówi w danym języku jako ojczystym. Jak informuje nasz Fiński Partner - liczba łatwych książek językowych wzrosła w ostatnich latach w Finlandii. Obecnie istnieją zarówno proste adaptacje językowe klasyków jak i książki pisane bezpośrednio w łatwym języku.

Ciekawe gatunki dla młodych ludzi. Oto kilka popularnych gatunków wśród młodych Finów:

- **fantastyka i Sci-fi:**
- ✓ J.R.R. Tolkien: Opowieść o Władcy Pierścieni,

- ✓ Phillip Pullman: His Dark Materials – trylogia
- ✓ JK Rowling: Harry Potter
- ✓ Serie Star Wars

- ➢ **powieści miłosne**
  - Fielding, Helen: Bridget Jones – książki i filmy
  - Jane Austen - książki i filmy

- ➢ **biografie sportowców (zwłaszcza piłkarzy)**
  - Cristiano Ronaldo: biografia
  - Lionel Messi: Supergwiazda

E-booki i/lub audiobooki jako alternatywa dla książek drukowanych. E-booki i audiobooki nadają czytaniu zupełnie nowy wymiar, i co jest ich dużym plusem - są zawsze pod ręką (np. w telefonie lub w innym urządzeniu mobilnym). Tego typu forma czytelnictwa jest szczególnie wybierana przez osoby, kóre są tzw. słuchowcami czyli efektywnie uczą się i zapamiętują gdy słyszą tekst.

Metoda degustacji książek. Młodzież otrzymuje e-booki. Na początku każdy uczeń może wybrać jedną książkę z kolekcji e-booków. Czytanie zaczyna się, gdy wszyscy wybrali jedną książkę. Czas czytania to 3 minuty? Po 3 minutach czytania wszyscy piszą tytuł książki i dwa krótkie komentarze na jej temat w oparciu o ich szybkie 3-minutowe czytanie: Czy przeczytałbyś książkę – dlaczego? Czy poleciłbyś książkę swojemu przyjacielowi – dlaczego?
Następnie członkowie grupy zwracają książki i wybierają drugi e-book. W sumie przejrzą i wypowiedzą się na temat dwóch książek. W każdej chwili mogą liczyć na pomoc i poradę specjalisty. Następnie grupa wspólnie dyskutuje, czy byliby zainteresowani przeczytaniem jednej z omawianych książek od deski do deski.

4.13. Celia – narodowe centrum literatury dostępnej

Celia to krajowe centrum dostępnej literatury i publikacji w Finlandii. Należy do sektora administracyjnego Ministerstwa Edukacji i Kultury. Produkuje i dystrybuuje literaturę w przystępnych formatach, takich jak audiobooki i książki Braille'a, wraz z bibliotekami publicznymi i wydawcami. Oprócz beletrystyki i literatury faktu, Celia produkuje i dystrybuuje również podręczniki w przystępnych formatach na wszystkich poziomach edukacji. Prawa do wypożyczania są dostępne bezpłatnie dla wszystkich osób z trudnościami w czytaniu tekstu drukowanego.

Oprócz osób z problemami w czytaniu tekstu drukowanego, prawa do wypożyczania są również dostępne dla organizacji, których użytkownikami są osoby z problemami w czytaniu tekstu drukowanego. Klienci Celii są rejestrowani w lokalnej bibliotece lub w szkole. Po rejestracji otrzymuje swoją nazwę użytkownika i hasło oraz uzyskuje dostęp online do audiobooków Celii.

Zadaniem biblioteki publicznej jest:
• opowiedzieć o Celii,
• rejestrować klientów,
• udzielać porad użytkownikom.
Klienci online słuchają audiobooków Celia za pośrednictwem Celianet lub aplikacji Pratsam Reader.

Osoby, które nie korzystają z Internetu lub smartfona, są zarejestrowane jako klienci korzystający z audiobooków CD. Biblioteki publiczne mogą również wypożyczać audiobooki DAISY dla klientów z niepełnosprawnością druku. Akronim DAISY oznacza digital accessible information system.

Celia ma na celu dążenie do równości osób z zaburzeniami odczytu druku w zakresie dostępu do literatury i informacji.

Linki do dalszych informacji:
Celia.fi, Celianet.fi (w języku fińskim)
Traktat z Marrakeszu: https://www.wipo.int/marrakesh_treaty/en/

5. Podsumowanie

Niniejszy podręcznik oraz wszelkie zawarte w nim pomysły lub ich elementy mogą zostać wykorzystane w praktyce przez nauczycieli, szkoły, biblioteki, rodziców. Partner Fiński projektu – Library and Lifelong Learning Valkeakoski wyraził pełną zgodę dotyczącą wykorzystania materiałów udostępnionych niniejszą publikacją. Dodatkowo jesteśmy przekonani, że zawarte tu informacje, pomysły, materiały, narzędzia mogą być z powodzeniem zaimplementowane w polskich warunkach – wystarczą chęci i zaangażowanie. Wiele z przedstawionych aktywności promocji czytelnictwa zostało bardzo bogato opisane wraz z gotowymi scenariuszami wdrożeń. W załączniku nr 17 przygotowaliśmy zestawienie ciekawych i inspirujących książeczek dla dzieci w różnym wieku.

Załącznik 17 – Rekomendowane książki dla dzieci w poszczególnych grupach wiekowych

Mamy nadzieję, że podręcznik stanowi dla Państwa ciekawą bazę inspiracji i będzie także impulsem do zmian w podejściu do pracy z uczniem/dzieckiem w kierunku budowania pozytywnego zainteresowania literaturą i rozbudzania ciekawości czytania. Dodatkowo życzylibyśmy sobie i naszym czytelnikom aby lektura niniejszego podręcznika przyczyniła się do zmian w edukacji na podejście demokratyczne, dalekie od oceny i sprawdzania w formie testów znajomości przeczytanych książek.

Jako Fundacja Rodzinna Stacja będziemy z pełnym przekonaniem wdrażać zaprezentowane pomysły w ramach dalszych statutowych działań naszej Organizacji.

Dziękujemy za udział w naszym projekcie !

Zarząd Fundacji Rodzinna Stacja
https://rodzinnastacja.pl/

Bibliografia:

- https://www.granice.pl/news/finlandia-stan-czytelnictwa/8327
- https://www.bn.og.pl – polski stan czytelnictwa
- https://finland.fi/life-society/finland-reads/
- Timothy D. Walker „Fińskie dzieci uczą się najlepiej”
- https://www.oph.fi/en/education-system/basic-education
- Strona Biblioteki w Valkeakoski, Finalndia: www.kirjasto.valkeakoski.fi
- Materiały, ulotki, prezentacje, formularze, filmy instruktażowe, scenariusze zajęć, zdjęcia, wywiady - otrzymane bezpośrednio od Partnera projektu Library and Lifelong Learning Centre: Valkeakosken kaupunginkirjasto, Valkeakoski, Finland http://www.valkeakoski.fi/portal/english/culture_and_education/library